

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA SHERIA NDOGO

TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZA KAMATI KWA

KIPINDI CHA FEBRUARI 2023 HADI JANUARI 2024

[Imetolewa chini ya Kifungu cha 136(15) cha Nyongeza ya Nane ya
Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023]

FEBRUARI, 2024

IKISIRI

Taarifa ya Mwaka ya Shughuli za Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo inawasilishwa kwa mujibu wa Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023 (Kanuni za Bunge). Madhumuni yake ni kuliwezesha Bunge kuijadili na kuamua kuhusu dosari zilizobainika katika sheria ndogo. Sababu za utaratibu huu zinatokana na Bunge kuwa na madaraka ya asili na mamlaka nyingine zilizoweka sheria ndogo kuwa zinatumia madaraka ya Bunge kwa idhini ya Bunge.

Kwa madhumuni ya kuonesha uzingatiaji (*compliance*) wa Kanuni za Bunge kuhusu taarifa za Kamati, Taarifa hii imegawanyika katika sehemu tatu. Sehemu ya Kwanza ni utangulizi ambao unaeleza mambo ya jumla, msingi wa shughuli za Kamati na njia zilizotumika wakati wa shughuli hizo.

Sehemu ya pili, inafafanua shughuli zilizotekelezwa ili kuweka msingi wa mapendekezo ya Kamati. Shughuli hizo zinainishwa katika makundi mawili ambayo ni Shughuli za uchambuzi wa Sheria ndogo na kundi la pili ni shughuli za uchambuzi wa Taarifa za utekelezaji. Uchambuzi wa Sheria ndogo ulifanyika kwa Sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni kwenye Mkutano wa Kumi, Mkutano wa Kumi na Moja, Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu.

Taarifa inabainisha kuwa, sheria ndogo mia nne ishirini na nne (424) zilizowasilishwa kati ya Januari hadi Agosti, 2023 zilichambuliwa na matokeo yake kuwasilishwa Bungeni kwa uamuzi wa Bunge. Uchambuzi wa Sheria ndogo mia nne thelathini na saba (437) zilizowasilishwa kati ya Septemba na Disemba, 2023 zimechambuliwa na Kamati na matokeo yake yanabainishwa katika Taarifa hii. Kwa ujumla matokeo hayo yanaonesha: Dosari kumi na tatu (13) za masharti yanayokinza na Katiba; Dosari ishirini na saba (27) za masharti yanayokinza na Sheria Mama na sheria nyingine za nchi; na Dosari sita (6) za masharti yasiyo na uhalisi katika utekelezaji. Aidha, Dosari sabini (70) za kutoendana na misingi ya uandishi; na Dosari saba (7) za uandishi wa majedwali zimebainishwa katika Taarifa hii kwenye sehemu ya matokeo ya uchambuzi.

Vilevile, Sehemu ya Pili, inafafanua matokeo ya Uchambuzi wa taarifa za utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo kati ya Mwezi Januari na Agosti, 2023. Matokeo ya uchambuzi huo yaliwasilishwa Bungeni. Uchambuzi wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo ambao matokeo yake hayajawasilishwa, unahusu sheria ndogo sita (06).

Maazimio hayo yalitokana na Taarifa ya Kamati iliyowasilishwa mwezi Septemba na kupitishwa na Bunge wakati huo. Wizara nne zilizohusika na utekelezaji wa Maazimio hayo ni: Katiba na Sheria iliyokuwa na sheria ndogo mbili (02) zilizobainika kuwa na dosari Kumi na Moja (11) na Habari, Mawasilisano na Teknolojia ya Habari iliyokuwa na sheria ndogo moja (01) ambayo ilibainika kuwa na dosari tatu (03). Wizara nyingine ni Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi iliyokuwa na sheria ndogo moja (01) iliyobainika kuwa na dosari sita (06) na Maliasili na Utalii iliyokuwa na sheria ndogo moja (01) yenye dosari sita (06).

Sehemu ya Tatu ya Taarifa inabainisha maoni na mtazamo wa jumla na mapendekezo kutokana na uchambuzi uliojenga mtazamo. Maoni na mtazamo huo ni kuhusu mambo sita (06) kama ifuatavyo: -

- (i) Dosari ya Sheria Ndogo kuwa na maudhui yanayokinza na Katiba ya nchi ni jambo lisilopaswa kufumbiwa macho. Bunge halitarajiwi kuruhusu madaraka yake ambayo limeyakabidhi kwa mamlaka nyingine, yatumike kinyume na misingi hiyo.
- (ii) Sheria ndogo inayotokana na sheria iliyotungwa na Bunge, inastahili kuelekezwa kwenye dhamira ya Bunge ili kushughulikia jambo lililolengwa na Sheria ya Bunge. Hivyo, sheria ndogo zote zilizobainika kukinzana na masharti yaliyowekwa na sheria mama au sheria nyingine za nchi zinastahili kurekebishwa.
- (iii) Sheria ndogo zenye masharti yasiyozingatia uhalisia zinaweza kukwamisha malengo ya Bunge kutunga Sheria Mama inayohusika. Bunge ambalo ni chombo cha uwakilishi wa wananchi linahitaji kuona madaraka yake yanayokabidhiwa kwa mamlaka nyingine hayatumiki kukwamisha madhumuni ya Sheria za Bunge.
- (iv) Ufasaha katika uandishi wa sheria hufanikisha kueleweka kwake inavyostahili. Aidha, ufasaha huo, huweka maudhui yenye tafsiri inayokusudiwa na sheria inayohusika. Hivyo, sheria ndogo zilizo na makosa ya uandishi, zinaweza kuondoa maana iliyokusudiwa na kuzuia kufanikiwa kwa malengo ya sheria mama au sheria ndogo inayohusika.
- (v) Majedwali ni sehemu ya sheria ambayo kwa pamoja husomwa na vifungu vinavyohusika kwa ajili ya kufafanua zaidi. Hivyo, kutokuzingatiwa ipasavyo kwa misingi ya uandishi wa majedwali, ni

jambo linaloweza kukanganya ufafanuzi unaotolewa na kuathiri utekelezaji wa Sheria ndogo inayofafanua Sheria ya Bunge.

- (vi) Maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo yanalenga kusahihisha madhara ya dosari zilizobainika. Kwa msingi huo, kutofikia hatua ya kutangaza marekebisho katika Gazeti la Serikali tofauti na ilivyokusudiwa kwenye maazimio ya Bunge ni jambo linaloendeleza madhara yanayotokana na dosari za sheria ndogo.

Vilevile, sehemu ya tatu inabainisha mapendekezo ili Bunge likubali kuyapitisha kuwa Maazimio ya Bunge. Mapendekezo hayo yanahusu mambo yafuatayo: -

- (a) Mamlaka zilizoweka sheria ndogo zote ambazo zimebainika kuwa na dosari ya kukinzana na masharti ya Katiba ya nchi zifanye marekebisho.
- (b) Mamlaka zilizotunga sheria ndogo ambazo zimebainika kukinzana na masharti ya sheria mama na sheria nyingine za nchi, zifanye marekebisho ili kuondoa dosari hizo.
- (c) Mamlaka zinazotunga Sheria Ndogo zilizobainika kuwa na masharti yasiyozingatia uhalisia, zifanye marekebisho ili kuondoa dosari za masharti yasiyo na uhalisia.
- (d) Mamlaka zilizokabidhiwa madaraka ya kutunga sheria ndogo zilizochambuliwa na kuripotiwa katika taarifa hii, zirekebishe dosari za kutoendana na misingi ya uandishi wa sheria.
- (e) Mamlaka zilizotunga sheria ndogo zilizobainika kuwa na dosari katika uandishi wa majedwali, zifanye marekebisho ili kuondoa dosari hizo.
- (f) Mamlaka zote zinazohusika na sheria ndogo zenye dosari kama zilivyotajwa katika **Kiambatisho Na. 01** cha Taarifa hii -
- (i) zitekeleze maazimio haya kwa kasi inayotakiwa ili kuepusha madhara ya dosari zilizobainishwa; na
- (ii) ziwasilishe Taarifa ya utekelezaji wa maazimio yote kuhusu dosari za sheria ndogo kwa Katibu wa Bunge ifikapo Jumatatu ya kwanza ya Mwezi Mei, 2024.
- (g) Mamlaka zilizobainika kutofikia hatua ya kutangaza marekebisho ya Sheria Ndogo zenye dosari kama zilivyobaishwa katika **Kiambatisho**

Na. 2, ziwasilishe taarifa za utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kwa Katibu wa Bunge, Mwezi Machi, 2024, wakati wa vikao vya Kamati kuelelea Mkutano wa Kumi na Tano wa Bunge.

Mwisho kabisa Taarifa inahitimisha na kutoa hoja kwamba **Bunge liipokee na kuikubali Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo pamoja na maoni na mapendekezo yaliyotolewa.**

YALIYOMO

IKISIRI	i
YALIYOMO	v
SEHEMU YA KWANZA.....	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Maelezo ya Jumla	1
1.1.1 Madhumuni ya Taarifa.....	1
1.1.2 Mawanda (Scope) ya Taarifa	2
1.2 Muundo wa Taarifa.....	3
1.3 Msingi wa Shughuli za Kamati	4
1.3.1 Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.....	5
1.3.2 Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Sura ya 1 (<i>The Interpretation of Laws Act, Cap.1</i>)	5
1.3.3 Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023.....	6
1.4 Njia Zilizotumika	6
SEHEMU YA PILI	9
2.0 SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA	9
2.1 Maelezo ya Jumla	9
2.1.1 Mafunzo kwa Wajumbe.....	11
2.1.2 Uchambuzi wa Sheria Ndogo Zilizowasilishwa na Matokeo Kuripotiwa Bungeni.....	12
2.1.3 Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo ambao Matokeo Yake Yaliripotiwa Bungeni.....	12
2.1.4 Uchambuzi wa Sheria Ndogo Zilizowasilishwa Bungeni wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu	13
2.1.5 Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Mazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo ambao Matokeo yake Hayajaripotiwa Bungeni.....	14
2.2 Matokeo ya Uchambuzi wa Sheria Ndogo Zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu	14
2.2.1 Dosari ya Kuwa na Masharti Yanayokinzana na Masharti ya Katiba	16
2.2.2 Dosari ya Kuwa na Masharti Yanayokinzana na Sheria Mama na Sheria Nyingine za Nchi	17
2.2.3 Dosari ya Kuweka Masharti Yasiyo na Uhalisia	19
2.2.4 Dosari ya Kutoendana na Misingi ya Uandishi wa Sheria	20

2.2.5 Dosari za Uandishi wa Majedwali.....	21
2.3 Matokeo ya Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo Zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja	23
2.3.1 Hatua ya Rasimu ya Marekebisho katika Ngazi ya Wizara.....	24
2.3.2 Hatua ya Rasimu ya Marekebisho Kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa Uhakiki.....	26
SEHEMU YA TATU	29
3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO	29
3.1 Maelezo ya Jumla	29
3.2 Maoni ya Jumla	29
3.2.1 Dosari ya Sheria Ndogo kuwa na Masharti Yanayokinzana na Masharti ya Katiba.....	29
3.2.2 Dosari ya Sheria Ndogo kuwa na Masharti Yanayokinzana na Sheria Mama na Sheria Nyingine za Nchi.....	30
3.2.3 Sheria Ndogo Kuwa na Masharti Yasiyozingatia Uhalisia.....	30
3.2.4 Dosari ya Sheria Ndogo Kutoendana na Misingi ya Uandishi wa Sheria	30
3.2.5 Dosari za Uandishi wa Majedwali.....	31
3.2.6 Utekelezaji wa Maazimio Yanayohusu Kurekebisha Sheria Ndogo	31
3.3 Mapendekezo	31
3.3.1 Sheria Ndogo Kuwa na Masharti Yanayokinzana na Masharti ya Katiba	32
3.3.2 Dosari ya Kuwa na Masharti Yanayokinzana na Masharti ya Sheria Mama na Sheria Nyingine za Nchi.....	32
3.3.3 Masharti Yasiyo na Uhalisia	33
3.3.4 Dosari ya Kutoendana na Misingi ya Uandishi wa Sheria	33
3.3.5 Dosari za Uandishi wa Majedwali.....	34
3.3.6 Kurekebisha Dosari Zilizobainika kwenye Sheria Ndogo na Madhara Yake	35
3.3.7 Kutokukamilika kwa Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge Yaliyolenga Kurekebisha kwa Sheria Ndogo	36
3.4 Shukrani	37
3.5 Hoja	39

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Naomba kuwasilisha Taarifa ya Mwaka ya Shughuli za Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo kwa kipindi cha kuanzia Februari 2023 hadi Januari 2024 ili kukidhi masharti ya Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za Bunge, Toleo la Februari, 2023. Kanuni hiyo imeweka sharti la lazima kwa kila Kamati kuwasilisha Bungeni Taarifa ya Mwaka ya shughuli zake, kwa madhumuni ya kujadiliwa katika Mkutano wa Mwisho wa Bunge kabla ya Mkutano wa Bajeti. Nilikumbushe Bunge lako Tukufu kuwa, Mkutano huu ndio Mkutano wa mwisho kabla ya Mkutano wa Bajeti.

Mheshimiwa Spika, Taarifa inayowasilishwa leo Bungeni, inaelezea kwa kina shughuli zote zilizotekelezwa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo kwa kuzingatia masharti ya Kanuni za Kudumu za Bunge. Kanuni hizo, zimeeleza bayana majukumu ya Kamati ya Sheria Ndogo na msingi wa shughuli zake.

1.1.1 Madhumuni ya Taarifa

Mheshimiwa Spika, Utaratibu wa Bunge kuitumia Kamati hii katika udhibiti wa utekelezaji wa madaraka ya kutunga Sheria yaliyokasimiwa kwa mamlaka mbalimbali serikalini, unahitaji desturi ya Kamati kuripoti kwa Bunge lenyewe. Taarifa hii ni sehemu ya desturi hiyo na madhumuni yake ni kulijulisha Bunge hali halisi ya utekelezaji wa madaraka ya kutunga sheria yaliyokasimiwa kwa mamlaka mbalimbali za Serikali.

Mheshimiwa Spika, Kutokana na maelezo hayo, Taarifa hii inalenga kuripoti mambo makuu mawili ambayo ni:

- (i) Hali ya jumla kuhusu sheria ndogo zinazotumika nchini baada ya Bunge kukasimu madaraka kwa mamlaka mbalimbali kwa kipindi cha mwaka 2023; na
- (ii) Mapendekezo yanayohitaji kufanyiwa kazi kutokana na maoni ya Kamati kuhusu hali hiyo.

Mheshimiwa Spika, Madhumuni hayo yanatimizwa kwa kufafanua kwa ujumla hali ya utekelezaji wa madaraka ya Bunge ya Kutunga Sheria yaliyokasimiwa Serikalini na Matokeo ya uchambuzi mahsusi wa Sheria Ndogo zilizowekwa mezani wakati wa Mkutano wa Kumi, Mkutano wa Kumi na Moja, Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu wa Bunge. Aidha, Taarifa hii inaripoti matokeo ya uchambuzi mahsusi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo. Maazimio hayo yanahusu Sheria ndogo zilizowekwa Mezani wakati wa Mkutano wa Nane, Mkutano wa Tisa, Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja wa Bunge.

1.1.2 Mawanda (Scope) ya Taarifa

Mheshimiwa Spika, Mawanda ya Taarifa hii kulingana na madhumuni niliyoyabainisha, yanagusa masuala yafuatayo: -

- (i) Shughuli zilizotekelezwa kwa kipindi cha mwezi Februari 2023 hadi Januari, 2024;
- (ii) Matokeo yaliyobainika wakati wa utekelezaji wa shughuli za Kamati; na
- (iii) Mapendekezo kwa Bunge kuhusu mambo yanayostahili kufanyika au kutokufanyika kutokana na yaliyobainika kwa kipindi kinachoripotiwa.

Mheshimiwa Spika, Shughuli zinazoripotiwa katika taarifa hii zinaliwezesha Bunge, ambalo msingi wa madaraka na mamlaka yake ni wananchi, kufuatilia namna madaraka ya kuweka sheria ndogo yanavyotumika. Ufuatiliaji huo ni jukumu la msingi la Bunge na unachangia katika kulisimamia lengo la Serikali ambalo ni ustawi wa wananchi kwa mujibu wa Ibara ya 8 ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

1.2 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, Kanuni ya 142 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, imeweka masharti kuhusu muundo wa Taarifa inayowasilishwa Bungeni. Kwa madhumuni ya kuonesha uzingatiaji wa masharti hayo, naomba kubainisha Muundo wa Taarifa hii ambayo imegawanyika katika sehemu kuu tatu:

- (i) Sehemu ya Kwanza ni utangulizi ambao unajumuisha maelezo ya jumla. Maelezo hayo yanakusudia kujenga msingi wa maudhui ya Taarifa hii, pia kuwezesha majadiliano ya Bunge;
- (ii) Sehemu ya Pili inahusu ufafanuzi wa shughuli zilizotekelezwa na Kamati kwa kipindi cha Februari 2023 hadi Januari 2024. Sehemu hii inatoa maelezo ya kina kuhusu shughuli hizo, msingi wake pamoja na mambo yaliyobainika wakati wa utekelezaji wa shughuli za Kamati; na
- (iii) Sehemu ya Tatu na ya mwisho inafanya majumuisho ya maoni ambayo chimbuko lake ni shughuli zilizotekelezwa. Nia ni kuweka msingi wa mapendekezo katika hoja ya Kamati inayojadiliwa Bungeni leo. Aidha, sehemu hii inatoa Mapendekezo kwa mfumo wa Hoja kama ilivyoelekezwa katika Kanuni ya 61 (3) ya Kanuni za Kudumu za Bunge kuhusu mfumo

wa maneno ya Hoja. Lengo ni kuliwezesha Bunge kufanya uamuzi ambao ni bayana.

Mheshimwa Spika, Taarifa hii inaishia kutoa hoja ili kutoa fursa ya kuungwa mkono na kujadiliwa inavyostahili. Kwa hatua hiyo, Bunge linaweza kukamilisha mjadala na kufanya uamuzi kuhusu eneo la udhibiti wa madaraka ya Sheria ndogo yanayokasimiwa kwa mamlaka mbalimbali serikalini.

Mheshimiwa Spika, Muundo huo wa Taarifa unaendana na wasilisho halisi la taarifa yenyewe na viambatisho ambavyo navyo vinastahili kuingia kwenye Taarifa Rasmi za Bunge (*Hansard*). Kwa sababu hiyo, niliombe Bunge liipokee na kuijadili taarifa hii ikiwa na viambatisho vyote ambavyo ni: -

Kiambatisho Na. 1 ambacho ni Jedwali la Uchambuzi wa Sheria Ndogo zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu; na

Kiambatisho Na. 2 ambacho ni Jedwali la Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja.

Mheshimiwa Spika, Viambatisho hivyo ni muhimu kwa kuwa vinafafanua kwa kina mambo yote yanayotokana na uchambuzi. Lengo lake ni kutoa picha halisi ya mambo yaliyobainishwa ili kuliwezesha Bunge kusimamia madaraka yake ya kutunga sheria iliyoyakabidhi kwa mamlaka nyingine serikalini.

1.3 Msingi wa Shughuli za Kamati

Mheshimiwa Spika, Shughuli za Kamati hii zinatokana na masharti yaliyofafanuliwa katika misingi mitatu ambayo ni: -

1.3.1 Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 4 (1) ya Katiba inaweka mgawanyo katika utekelezaji wa mamlaka ya nchi. Mgawanyo huo unalitambua Bunge kuwa ndio chombo chenye mamlaka ya kutekeleza shughuli za kutunga sheria na kusimamia utekelezaji wa shughuli za umma. Aidha, Ibara ya 97 (5) ya Katiba inalipa Bunge uwezo wa kukabidhi kwa mtu yeyote au idara yoyote ya Serikali madaraka ya kuweka Kanuni zenye nguvu ya kisheria au kuzipa nguvu ya kisheria kanuni zilizowekwa na mtu yeyote au idara yoyote ya serikali.

1.3.2 Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Sura ya 1 (*The Interpretation of Laws Act, Cap.1*)

Mheshimiwa Spika, Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Sura ya 1 ni sheria inayozatiti kanuni za msingi kuhusu maana, ufafanuzi, uandishi, matumizi na mambo mengine kuhusu misingi ya sheria za nchi. Lengo lake ni kuimarisha sheria za nchi kwa kuleta utangamano na uwazi wa sheria zote ili hatimaye mfumo mzima wa sheria uwe na mambo yafuatayo:

- (i) Uhakika wa uamuzi wowote unaofanyika kwa misingi ya sheria;
- (ii) Urahisi katika ujazaji wa mapengo kwenye masharti ya sheria za nchi;
- (iii) Matarajio ya kuondolewa kwa utata unaoweza kusababishwa na sheria yeyote; na
- (iv) Uwezekano wa kurekebisha uandishi usiokamilika wa sheria za nchi pale unapotokea.

Mheshimiwa Spika, Kwa msingi huu, mfumo wowote wa kuwa na sheria ndogo nchini pamoja na mchakato wa kuanzisha matumizi yake unapaswa kuzingatia masharti yaliyowekwa na sheria hii. Hivyo, uchambuzi wa Sheria Ndogo unaongozwa na Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Sura ya 1 na Bunge linapojadili Taarifa hii pia linatarajiwa kupima kwa vigezo vilivyobainishwa katika masharti ya sheria hii.

1.3.3 Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023

Mheshimiwa Spika, Chimbuko la Kanuni za Kudumu za Bunge ni Ibara ya 89 ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Kanuni hizi zinaweka utaratibu wa kutekeleza Shughuli za Bunge. Utaratibu unaowekwa na Kanuni za Bunge ni kwa ajili ya kusimamia utekelezaji wa Shughuli za Bunge, sekretarieti ya Bunge na Kamati za Bunge ikiwemo Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo inayoripoti shughuli zake leo. Utaratibu huo unapaswa kufuatwa.

Mheshimiwa Spika, Kanuni za Bunge zinafafanua muundo na utaratibu wa utekelezaji wa majukumu na mamlaka ya Bunge na Kamati zake zinazojumuisha Kamati hii. Aidha, Kanuni hizo zinabainisha masharti mbalimbali kuhusu uendeshaji wa shughuli za Bunge na Kamati zake. Naomba kulihakikishia Bunge kwamba, shughuli zote zinazoripotiwa katika taarifa hii zinatokana na Kanuni za Bunge na zimefanyika kwa kuzingatia masharti yanayohusika.

1.4 Njia Zilizotumika

Mheshimiwa Spika, Kanuni ya 142 (a) ya Kanuni za Bunge inaweka sharti la kila taarifa ya Kamati ya Bunge inayowasilishwa Bungeni kubainisha njia zilizotumika katika kutimiza majukumu yake. Kwa

kuzingatia sharti hilo, Taarifa hii inaeleza njia ambazo Kamati ilitumia kutekeleza majukumu yake. Njia hizo ni: -

- (i) Mapitio ya matoleo ya Magazeti ya Serikali ya mwaka 2023 yaliyowasilishwa Mezani. Mbinu hiyo ilisaidia Kamati kuandaa orodha na jumla ya Sheria Ndogo zote zilizotangazwa katika magazeti hayo. Aidha, mbinu hiyo iliwezesha Kamati kubaini mwelekeo na wigo wa kazi ya uchambuzi pamoja na kutambua sekta zinazohusika na sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni;
- (ii) Uchambuzi wa awali wa sheria ndogo ili kubaini masharti yanayowekwa na Sheria hizo. Mbinu hiyo, ilisaidia kutathmini namna sheria ndogo zilivyozingatia masharti ya Katiba, Sheria Mama na Sheria zingine za nchi;
- (iii) Uhakiki wa mtiririko wa maudhui ukilinganishwa na masharti yanayowekwa katika sheria ndogo. Mbinu hii ilifanikisha dhamira ya Kamati kubaini iwapo kuna ukamilifu uliokusudiwa na Bunge wakati wa kukasimu madaraka ya ufafanuzi uliotakiwa kufanywa na sheria ndogo inayohusika;
- (iv) Uoanishaji wa masharti ya Sheria Ndogo inayohusika na misingi iliyowekwa katika Katiba na Sheria Nyingine za nchi. Nia ni kujiridhisha na ukubalifu wa Sheria Ndogo kwa misingi ya Sheria za nchi inayopaswa kuzingatiwa;
- (v) Urejeleaji wa madhumuni ya Sheria mama iliyoruhusu kutungwa kwa sheria ndogo na kupima iwapo maudhui ya sheria ndogo yanaweza kufanikisha madhumuni ya Sheria Kuu. Mbinu hii imewezesha kufanikisha wajibu wa Bunge kujiridhisha iwapo sheria ndogo inafanikisha nia yake ya kutunga Sheria Kuu na kukasimu madaraka ya ufafanuzi; na

(vi) Mahojiano na mamlaka zilizotunga sheria ndogo kwa idhini ya Bunge. Mbinu hii ililenga kuiwezesha Kamati kupima uthabiti wa hoja dhidi ya ufafanuzi wa mamlaka zinazohusika, jambo linalosaidia kuiwezesha Kamati kuwa na mapendekezo ya maazimio ya Bunge yenye kufaa na yanayotekelezeka.

Mheshimiwa Spika, Naomba kulihakikishia Bunge lako tukufu kuwa, njia zilizotumika zimechangia kubainika kwa mambo yanayojenga maoni ya Kamati ambayo ni msingi wa Maazimio ya Bunge yanayopendekezwa katika taarifa hii.

SEHEMU YA PILI

2.0 SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA

2.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Shughuli zilizotekelezwa na Kamati kwa kipindi cha mwaka 2023, zinahusu kujijengea uwezo wa utekelezaji wa majukumu na madaraka ya Kamati na utekelezaji wa majukumu ya msingi kwa mujibu wa Kanuni za Bunge. Shughuli hizo kwa ujumla zinaainishwa kwa kujumuishwa katika maeneo matatu ambayo ni:

- (i) Mafunzo kwa Wajumbe wa Kamati yaliyolenga kuwajengea uwezo na kuwapa muktadha wa kazi;
- (ii) Uchambuzi wa sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni kwenye Mkutano wa Kumi, Mkutano wa Kumi na Moja, Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu; na
- (iii) Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni kwenye Mkutano wa Nane, Mkutano wa Tisa, Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja.

Mheshimiwa Spika, Matokeo ya Uchambuzi wa Sheria Ndogo za Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja yaliwasilishwa Bungeni katika Taarifa ya Kamati mnamo tarehe 5 Septemba, 2023 wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili wa Bunge. Katika Taarifa hii matokeo ya Uchambuzi wa sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu, yanaripotiwa.

Mheshimiwa Spika, Matokeo ya Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo za Mkutano wa Nane na Mkutano wa Tisa wa Bunge yaliwasilishwa Bungeni wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili tarehe 5 Septemba, 2023. Taarifa hii inaripoti Matokeo ya Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo zilizowasilishwa katika Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja, yanabainishwa katika Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, Shughuli za Kamati zinazoripotiwa zimetokana na masharti ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano na zinaongozwa na Sheria ya Tafsiri ya Sheria Sura ya 1. Utaratibu uliotumika umefuata masharti ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023. Kwa msingi huo, shughuli hizo zinahusu masharti katika mambo makuu mawili. Jambo la kwanza ni mamlaka ya kutunga sheria. Bunge ndicho chombo chenye mamlaka kamili ya kutunga sheria na kufuta sheria za nchi.

Mheshimiwa Spika, Jambo la pili ni kuhusu masharti ya kukabidhi kwa mtu au idara ya serikali madaraka ya kufafanua Sheria zinazotungwa na Bunge. Nilikumbushe Bunge lako tukufu kuwa, lengo la hatua hiyo ya Bunge ni kusaidia ufafanuzi wa Sheria za Bunge katika utekelezaji ikiwemo, uzingatiaji wa mambo maalumu ya kitaalamu na mazingira halisi ya utekelezaji. Kwa kufanya hivyo, Bunge halijiondoi kwenye dhima ya kuweka sheria za nchi zinazosimamia maslahi ya wananchi na ustawi wao kwa ujumla. Hivyo, shughuli zinazoripotiwa zinalisaidia Bunge kuwajibika katika utekelezaji wa shughuli zake kwa lengo la kuhakikisha kwamba, sheria za nchi zinalindwa na kutekelezwa kama inavyoelekeza katika Ibara ya 9 (b) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

2.1.1 Mafunzo kwa Wajumbe

Mheshimiwa Spika, Mafunzo kwa Wajumbe ni shughuli iliyotokana na matokeo ya kutekelezwa kwa masharti ya Kanuni ya 135 (7) ya Kanuni za Kudumu za Bunge. Kanuni hiyo iliweka masharti yaliyotaka ujumbe wa Kamati za Kudumu za Bunge ukome baada ya nusu ya kwanza ya maisha ya Bunge, yaani miaka miwili na nusu. Kwa msingi huo, uteuzi wa Wajumbe ulifanyika na Kamati ikapata Wajumbe wapya ambao kwa muktadha wa kazi za Kamati ililazimu kuwa na mafunzo ya awali wakati wa Vikao vya Kamati mwezi Machi 2023.

Mheshimwa Spika, Kamati hii kwa asili (*by nature*), ni Kamati ya Sekta Mtambuka yenye jukumu ambalo lina upekee na linalobeba dhima ya asili ya Bunge. Kwa mantiki hiyo, mafunzo hayo muhimu yalilenga kuwazoeza Wajumbe mazingira mapya ya kazi yao ya kipekee. Aidha, mafunzo yaliwatambulisha wajumbe kwenye majukumu, mchakato, vigezo vya kazi, misingi na desturi za shughuli za Kamati ya Bunge ya Sheria Ndogo. Mambo hayo yalisaidia ushiriki mzuri wa wajumbe katika utekelezaji wa majukumu ya Kamati na uzingatiaji wa misingi ya kazi.

Mheshimiwa Spika, Kutokana na mazingatio yaliyopatikana kutoka kwenye mafunzo, uchambuzi wa Sheria ndogo umefanyika kwa namna yenye tija inayodhihirishwa na matokeo ya uchambuzi kama inavyoripotiwa.

2.1.2 Uchambuzi wa Sheria Ndogo Zilizowasilishwa na Matokeo Kuripotiwa Bungeni

Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha Januari 2023 hadi Agosti 2023, Serikali iliweka Mezani Bungeni Magazeti yaliyotangaza Sheria Ndogo. Jumla ya Sheria ndogo mia nne ishirini na nne (424) zilichambuliwa na matokeo yake yaliwasilishwa Bungeni wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili na maazimio yaliyolenga kurekebisha dosari yalitolewa na kupitishwa na Bunge. Naomba kuthibitisha kuwa mjadala wa Bunge ulikuwa na tija kwa wananchi na wapo waliopongeza kupitia vyombo vya Habari, warsha na makongamano mbalimbali.

2.1.3 Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo ambao Matokeo Yake Yaliripotiwa Bungeni

Mheshimiwa Spika, Kwa kuwa Bunge ndilo lenye dhamana ya kuweka sheria za nchi zinazoweza ustawi wa wananchi, Kamati ilifuatilia utekelezaji wa Maazimio ya Bunge yaliyolenga kuweka sawa masharti ya kisheria nchini. Kwa kipindi cha Januari 2023 hadi Agosti 2023, Kamati ilipokea Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge yaliyolenga kuondoa dosari katika jumla ya Sheria ndogo thelathini na moja (31) zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Nane na Mkutano wa Tisa. Maazimio yote kuhusu Sheria Ndogo hizo yametokelezw. Sheria Ndogo hizo zilikuwa chini ya: -

- (i) Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI);
- (ii) Ofisi ya Makamu Wa Rais , Muungano na Mazingira;

- (iii) Wizara ya Ujenzi na Uchukuzi;
- (iv) Wizara ya Fedha; na
- (v) Wizara ya Madini.

Mheshimiwa Spika, Utaratibu huo uliliweka Bunge katika nafasi yake ya kusimamia utekelezaji wa madaraka ya kuweka sheria ndogo yaliyokabidhiwa kwa mamlaka mbalimbali serikalini. Kamati itaendelea kuutumia utaratibu huo ili kulisaidia Bunge katika utekelezaji wa madaraka yake kwa mujibu wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano.

2.1.4 Uchambuzi wa Sheria Ndogo Zilizowasilishwa Bungeni wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu

Mheshimiwa Spika, Kifungu cha 38 (1) cha Sheria ya Tafsiri ya Sheria kimeweka sharti kwa Sheria Ndogo zote zinazotangazwa kwenye Gazeti la Serikali kuwasilishwa Bungeni ndani ya siku sita za vikao vinavyofuata baada ya tarehe ya kuchapisha toleo la Gazeti lililotangaza Sheria Ndogo hizo. Kwa msingi huo, Sheria Ndogo zilizochapishwa baada ya Mkutano wa Kumi na Moja wa Bunge ziliwasilishwa Bungeni wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili na zile zilizochapishwa baada ya Mkutano wa Kumi na Mbili ziliwasilishwa wakati wa Mkutano wa Kumi na Tatu.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilichambua Sheria Ndogo hizo kwa mujibu wa Kifungu cha 10 cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge. Matokeo ya uchambuzi huo yanaripotiwa katika Taarifa hii ili kuliwezesha Bunge kufanya uamuzi bayana unaohusu dosari zilizobainika wakati wa uchambuzi. Ufafanuzi wa matokeo hayo unapatikana katika **kipengele cha 2.2.**

2.1.5 Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Mazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo ambao Matokeo yake Hayajaripotiwa Bungeni

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo, ambao matokeo yake hayajaripotiwa, unahusu sheria ndogo sita (6). Maazimio hayo yalitolewa baada ya Taarifa ya Kamati iliyowasilishwa tarehe 5 Septemba, 2023 wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili.

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia kuwa Kamati ya Sheria Ndogo ni nyenzo ya Bunge ya kufuatilia utekelezaji wa madaraka ya kuweka sheria ndogo yanayokabidhiwa kwa mamlaka mbalimbali serikalini, Kamati ilichambua Taarifa za Utekelezaji wa maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo. Matokeo ya Uchambuzi huo yanafafanuliwa katika **kipengele cha 2.3** cha Taarifa hii.

2.2 Matokeo ya Uchambuzi wa Sheria Ndogo Zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu umefanyika kwa lengo la kufanikisha wajibu wa Bunge kudhibiti mamlaka yake ya kutunga sheria nchini. Kwa desturi za uendeshaji wa Bunge letu, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo imekuwa karakana ya Bunge lako ambapo wajibu wa udhibiti wa sheria ndogo huanza kutekelezwa. Dhima kuu ya Kamati wakati wa uchambuzi ni kubainisha dosari na baadaye kulishauri Bunge kuhusu hatua stahiki za kuchukua.

Mheshimiwa Spika, Kwa mantiki hiyo, matokeo ya uchambuzi wa sheria ndogo ni muhimu kuwasilishwa Bungeni ili iwe rahisi kwa Bunge

kudhibiti madaraka yake ya kutunga sheria yaliyokasimiwa kwa mamlaka nyingine serikalini. Ninaomba kulihakikishia Bunge lako kuwa, matokeo ya uchambuzi wa sheria ndogo yanayowasilishwa kupitia taarifa hii, yameoneshwa kwa namna rahisi itakayoliwezsha Bunge kuona hatua stahiki dhidi ya dosari zinazobainishwa. Kwa urahisi wa kufuatilia, Jedwali la Uchambuzi wa Sheria Ndogo zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na Tatu linaambatishwa na kuwa **Kiambatisho Na. 01**. Jedwali hilo linachanganua sheria ndogo zenye dosari mbalimbali kama ifuatavyo: -

- (i) Dosari kumi na tatu (13) za masharti yanayokinza na Katiba;
- (ii) Dosari ishirini na saba (27) za masharti yanayokinza na Sheria Mama na sheria nyingine za nchi;
- (iii) Dosari sita (6) za masharti yasiyo na uhalisi katika utekelezaji;
- (iv) Dosari sabini (70) za kutoendana na misingi ya uandishi; na
- (v) Dosari saba (7) za uandishi wa Majedwali.

Mheshimiwa Spika, Lengo la Sheria Ndogo ni kufafanua na kutekeleza masharti yaliyowekwa na sheria ya Bunge. Hivyo, dosari au hitilafu zilizobainika kutokana na uchambuzi wa Kamati, zinaweza kukwamisha lengo la Bunge kuhusu utekelezaji wa sheria ya Bunge. Kwa mantiki hiyo, haitarajiwi kwamba Bunge litaendelea na utungaji wa sheria zake pasipo kusahihisha dosari zilizopo katika sheria ndogo.

Mheshimiwa Spika, ili Bunge liwe katika nafasi nzuri ya kutoa uamuzi wake, sehemu hii ya taarifa inaonesha kwa kina mifano ya dosari zilizobainika kama ifuatavyo: -

2.2.1 Dosari ya Kuwa na Masharti Yanayokinza na Masharti ya Katiba

Mheshimiwa Spika, Katiba ya Nchi ndiyo Sheria Kuu na inapaswa kuzingatiwa na sheria zote za nchi. Sheria zote zinazotungwa na Bunge hazipaswi kukinza na masharti ya Katiba. Hali kadhalika, sheria ndogo inayofafanua sheria ya Bunge haitarajiwi kukinza na masharti ya Katiba.

Mheshimiwa Spika, Kwa madhumuni ya kujiridhisha na msingi huo, Kamati ilichambua sheria ndogo kwa kulinganisha na masharti ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Matokeo ya uchambuzi yameonesha kuwa, zipo sheria ndogo ambazo zimebainika kuwa na masharti yanayokinza na Katiba.

Mheshimiwa Spika, Mfano wa sheria ndogo hizo ni **Kanuni za Utoaji wa Leseni za Biashara za Mwaka 2023 (TS Na. 626 la 1 Septemba, 2023)**. Kanuni ya 16 inaweka katazo la uwakilishi wa wakili pale ambapo mamlaka imeruhusu mrufani kufika mbele yake kwa ajili ya kusikiliza shauri la rufaa. Masharti yanayowekwa na kanuni hii ni kinyume na masharti ya Ibara ya 13 (6) (a) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, 1977.

Mheshimiwa Spika, Ibara hiyo inaelekeza kuwa, wakati haki na wajibu wa mtu yeyote vinahitaji kufanyiwa uamuzi wa mahakama au chombo kinginecho kinachohusika, basi mtu huyo pamoja na haki nyingine, atakuwa na haki ya kupewa fursa ya kusikiliwa kikamilifu

Mheshimiwa Spika, miongoni mwa misingi ya haki ya kusikilizwa kikamilifu ni fursa ya kuwakilishwa kisheria. Hivyo, katazo

linalowekwa Kanuni ya 16 ya Kanuni hizo, linakiuka msingi muhimu wa haki ya kusikilizwa kikamilifu, jambo linalilokinzana na Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

2.2.2 Dosari ya Kuwa na Masharti Yanayokinza na Sheria Mama na Sheria Nyingine za Nchi

Mheshimiwa Spika, Sheria ya Tafsiri ya Sheria ilitungwa na Bunge kwa lengo la kuweka misingi ya uandishi, tafsiri, matumizi na mambo mengine muhimu kuhusu sheria za nchi kwa ujumla. Kifungu cha 36 (1) cha sheria hiyo, kimeweka masharti yanayozitaka sheria ndogo kutokwenda kinyume na masharti ya sheria mama na sheria nyingine za nchi. Ili kufuatilia uzingatiaji wa masharti hayo, Kamati ilitaka kujiridhisha na mambo makuu manne yafuatayo: -

- (i) Iwapo sheria ndogo zinaendana na malengo ya sheria inayotekelezwa;
- (ii) Iwapo ukubwa wa adhabu hauzidi kiwango cha ukomo wa adhabu ulioruhusiwa na sheria inayotekelezwa;
- (iii) Iwapo taratibu zinazowekwa na sheria ndogo hazikiuki taratibu zinazotakiwa na sheria inayotekelezwa; na
- (iv) Iwapo lugha iliyotumika katika sheria ndogo haipotoshi madhumuni ya sheria mama.

Mheshimiwa Spika, Matokeo ya uchambuzi yanaonesha kuwa, baadhi ya sheria ndogo kuwa zina masharti yanayokinza na sheria mama na sheria nyingine za nchi. Mfano wa dosari ya kuwa na masharti yanayokinza na sheria mama, yapo katika **Kanuni Za Ukusanyaji Na Uchakataji Wa Taarifa Binafsi, 2023 (TS. Na 349 la tarehe 12 Mei, 2023)**. Kanuni hizo ambazo

zimetungwa chini ya **Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi (Na. 11 ya 2022)** zina masharti yanayokinzana na sheria mama. Dosari hiyo, inajitokeza katika **Kanuni ya 11** ambayo inaipa Tume nguvu ya kumruhusu mtu yeyote kupekua na kupakua Taarifa yoyote ilioingizwa katika rejesta.

Mheshimiwa Spika, Ruhusa inayotolewa na Tume kwa mtu yoyote kupekua na kupakua taarifa binafsi inakinzana na azma ya ulinzi wa taarifa binafsi. Mkinzano huo umetokana na kumruhusu mtu yeyote kuzifikia taarifa binafsi ilhali nia ya sheria mama ni ulinzi wa taarifa hizo.

Mheshimiwa Spika, Kwa namna yalivyo masharti ya **Kanuni ya 11**, ni wazi kuwa hayaendani na lengo kuu la sheria mama la kuimarisha ulinzi wa taarifa binafsi zinazochakatwa na vyombo vya Serikali na vyombo binafsi. Kutoendana na lengo la sheria mama ni kukinzana na azma ya Bunge lililotunga sheria ya kuweka masharti kuhusu ulinzi wa taarifa binafsi.

Mheshimiwa Spika, Mfano mwingine ni sheria ndogo zitiwazo ***The Tanzania Shipping Agencies (Cargo Security and Safety of Terminal Operations) Regulations, 2023*** (TS Na. 381 la 2023 la tarehe 2 Juni 2023). Sheria ndogo hiyo, imeweka adhabu inayozidi kiwango cha ukomo wa adhabu kilichoruhusiwa na Sheria inayotekelezwa. Dosari ya kuweka adhabu inayozidi ukomo, inajitokeza katika **Kanuni ya 57 ya Kanuni hizo** inaweka adhabu ya jumla pale ambapo hakuna adhabu iliyotamkwa kwa kuvunja masharti yaliyopo katika Kanuni, kuwa ni adhabu ya faini isiyopungua shilingi milioni mbili na isiyozidi shilingi milioni ishirini ama kifungo kisichopungua mwaka mmoja na kisichozidi miaka mitano ama adhabu zote kwa pamoja. Adhabu ya

jumla inayotamkwa na kanuni hii inazidi kiwango cha ukomo wa adhabu kilichoruhusiwa na Sheria inayotekelezwa.

Mheshimiwa Spika, Kama inavyofahamika, Bunge linapokabidhi kwa mamlaka za serikali madaraka ya kutunga kanuni, halikusudii kuruhusu sheria ndogo inayokinzana na masharti yanayowekwa na Bunge kupitia sheria linazozitunga. Hivyo, sheria ndogo zote zenye masharti yanayokinzana na masharti yaliyowekwa na Bunge hazistahili kuwa sehemu ya sheria za nchi na hazipaswi kutumika kama inavyoelekezwa na masharti ya **Kifungu cha 36 (1)** cha Sheria ya Tafsiri ya Sheria.

2.2.3 Dosari ya Kuweka Masharti Yasiyo na Uhalisia

Mheshimiwa Spika, Pamoja na masuala mengine, uandishi wa sheria hulenga kuweka masharti mbalimbali ambayo zao la utekelezaji wake ni kushughulikia, kufanikisha au kutatua jambo fulani miongoni mwa wanaolengwa na masharti yanayohusika.

Mheshimiwa Spika, Matokeo ya uchambuzi wa Kamati yanabainisha masharti yaliyowekwa na sheria ndogo ambayo utekelezaji wake hauna uhalisia ikilinganishwa na lengo la sheria ndogo. Dosari hiyo imebainika Kanuni za ***The Tanzania Shipping Agencies (Cargo Security and Safety of Terminal Operations) Regulations, 2023 (TS Na. 381 la 2023)***. Kanuni hizi zinahusu usalama wa shehena na shughuli za kituoni kwa Meli za Mizigo (*terminal*).

Mheshimiwa Spika, Kanuni inaelekeza kuwepo kwa vali zuizi (*block valve*) katika maeneo ya kushushia na kuhifadha shehena. Vali hizo zitafunguliwa pale ambapo janga la dharura limetokea. Hata hivyo **Kanuni ya 23(4)** inaelekeza kuwa, vali hizo zinapaswa kuwa wazi muda wote. Sharti hilo halina uhalisi

katika utekelezaji, kwakuwa vali hizo haziwezi kuwa wazi muda wote isipokuwa tu, pale ambapo zitahitajika kutumika.

2.2.4 Dosari ya Kutoendana na Misingi ya Uandishi wa Sheria

Mheshimiwa Spika, Madhumuni ya misingi ya uandishi wa sheria ni kuwezesha sheria za nchi kufanikisha lengo lililokusudiwa na sheria inayohusika. Aidha, uzingatiaji wa misingi hiyo ni kuwezesha sheria kueleweka kwa urahisi miongoni mwa watu au wananchi wanaoguswa pamoja na wanaosimamia au wenye jukumu la kuzitafsiri sheria hizo. Ili kujiridhisha na uzingatiaji wa misingi ya uandishi wa sheria inayowekwa na Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Kamati ilitaka kujiridhisha na mambo yafuatayo: -

- (i) Iwapo sheria inayotoa mamlaka ya kuwa na sheria ndogo inayohusika imerejewa inavyostahili; na
- (ii) Iwapo Mamlaka iliyoweka sheria ndogo inayohusika imebainishwa.

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Kamati unaoripitiwa katika taarifa hii unabainisha dosari ya sheria ndogo kutozingatia masharti ya uandishi. Mfano wa sheria ndogo zenye dosari hiyo ni **Kanuni za Shughuli za Uzalishaji, Upelekaji na Usambazaji Umeme, 2023 (TS. Na 452 la tarehe 7 Julai, 2023)**, ambazo **zimetungwa chini ya** Sheria ya Umeme, Sura 131.

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi unabainisha dosari katika **Kanuni ya 35** inayohusu noti ya kuingilia huduma. Kanuni hii imeweka muda wa vipindi viwili tofauti ya utoaji wa noti ambapo muda wa kwanza, kanuni inaonesha kuwa noti

itakuwa ni ya saa ishirini na nne na notisi ya pili inaonesha kuwa itakuwa ya muda wa siku saba.

Mheshimiwa Spika, Uandishi uliosababisha kuwa na notisi inayoonesha muda tofauti kuhusu utekelezaji wa jambo moja unasababisha kutokueleweka kwa muda mahsusi uliokusudiwa, hivyo kuleta mkanganyiko miongoni mwa watekelezaji na wanaolengwa na masharti ya sheria ndogo hizi hali inayoweza kuathiri utekelezaji wake. Kwa minajili hiyo, Bunge haliwezi kufumbia macho makosa hayo ya kiuandishi yanayoweza kuathiri dhima ya sheria ndogo ambayo msingi wake ni sheria iliyotungwa na Bunge lenyewe.

2.2.5 Dosari za Uandishi wa Majedwali

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Jedwali ni sehemu ya sheria hivyo inastahili kuwa na misingi inayofanikisha lengo la sheria. Bunge linapofuatilia sheria ndogo haliwezi kuacha kujiridhisha na jambo linaloweza kuathiri tija ya sheria. Kwa kuzingatia hilo, Kamati ilifanya uchambuzi kwa kujiridhisha na mambo yafuatayo: -

- (i) Iwapo kuna kifungu wezeshi cha Jedwali inalohusika
- (ii) Iwapo Kifungu wezeshi cha Jedwali hilo kimerejewa na kuoneshwa kwenye Jedwali hilo; na
- (iii) Iwapo Jedwali linatoa ufafanuzi uliokamilika.

Mheshimiwa Spika, Matokeo ya uchambuzi yanaonesha kuwepo kwa sheria ndogo zenye dosari katika uandishi wa majedwali yaliyo katika sheria ndogo zinazohusika. Ikumbukwe kwamba, Majedwali katika Sheria yoyote huwa ni sehemu ya sheria kwa ajili ya kutoa ufafanunuzi wa ziada wenye lengo la

kuwezesha utekelezaji na kutimiza malengo ya vifungu vya sheria vinavyohusika. Kwa msingi huo ikiwa kuna dosari yoyote ya Jedwali, upo uwezekano wa kutokamilika kwa malengo ya vifungu vinavyohusiana na Jedwali hivyo kukwamisha azma iliyokusudiwa na sheria inayohusika. Matokeo ya uchambuzi yanayoripotiwa katika taarifa hii yanaonesha kwamba, dosari ya uandishi wa majedwali katika baadhi ya sheria ndogo.

Mheshimiwa Spika, Mfano wa sheria ndogo hizo ni ***The Plant Health Regulations, 2023***, uchambuzi unabainisha makosa katika **Kanuni ya 95(1) na Kanuni ya 97(2)** ambazo zinarejea Jedwali la hamsini na moja pamoja na Jedwali la hamsini na saba. Uchambuzi wa Kamati ulibaini Majedwali yanayorejewa hayapo katika Kanuni hizo. Mfano mwingine wa dosari ya uandishi wa majedwali inadhihirika katika sheria ndogo ya ***The Tanzania Shipping Agencies (Shippers Registration) Regulations, 2023*** ambapo majedwali yote saba yaliyo katika sheria ndogo hii yana kasoro katika vifungu vinavyoyaanzisha.

Mheshimiwa Spika, Kasoro za uandishi wa majedwali ni vema zikaondoshwa kwa kuwa, zinaweza kutokutoa ufafanuzi unaokusudiwa na Kifungu kinachohusika hivyo kutofanikisha malengo ya Kanuni inayohusika. Kwa mantiki hiyo, Bunge lako ambalo ndio lenye mamlaka ya kutunga sheria za nchi, halipaswi kufumbia macho dosari zilizo katika sheria ndogo ambazo chimbuko lake ni mamlaka yaliyokasimiwa na Bunge.

2.3 Matokeo ya Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu Sheria Ndogo Zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja

Mheshimiwa Spika, Katika msingi ya utekelezaji bora wa madaraka ya Bunge, upo wajibu wa kufuatilia utekelezaji wa maazimio hayo kwa niaba ya wananchi. Kwa desturi ya kibunge, Kamati za Bunge ni nyenzo muhimu ya kuliwezesha Bunge kutoa picha halisi ya utekelezaji uliofanyika. Naomba kutoa taarifa kuwa, Kamati imefuatilia utekelezaji wa maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo zilizowasilishwa katika Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja. Ufuatiliaji huo ulifanyika kwa kuchambua taarifa za utekelezaji zilizowasilishwa na Serikali wakati wa vikao vya mwezi Oktoba, 2023 na Januari, 2024.

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio uliangalia hatua mbalimbali zilizofikiwa katika utekelezaji wa Maazimio hayo. Uangaliaji na ufuatiliaji wa hatua zilizofikiwa katika utekelezaji ulidadisi mambo manne kama yafuatayo: -

- (i) Iwapo hakuna kabisa utekelezaji wa maazimio;
- (ii) Iwapo utekelezaji wa Maazimio umefikia hatua ya Rasimu ya marekebisho katika ngazi ya Wizara;
- (iii) Iwapo utekelezaji wa Maazimio umefikia hatua ya Rasimu ya marekebisho kupelekwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa uhakiki; na
- (iv) Iwapo utekelezaji wa Maazimio umefikia hatua ya marekebisho kutangazwa katika Gazeti la Serikali.

Mheshimiwa Spika, Naomba kufafanua hatua zilizofikiwa pamoja na kubainisha Wizara zinazohusika katika utekelezaji wa Maazimio ya

Bunge. Lengo la ufafanuzi huu ni kuliwezesha Bunge kubaini hatua ya utekelezaji wa maazimio yake na kufanya uamuzi stahiki. Naomba kubainisha Wizara nne zinazohusika na utekelezaji wa maazimio ya Bunge kama ifuatavyo:-

- (i) Wizara ya Katiba na Sheria ilikuwa na sheria ndogo mbili (02) zilizobainika kuwa na dosari Kumi na Moja (11);
- (ii) Wizara ya Habari, Mawasiliano na Teknolojia ya Habari iliyokuwa na sheria ndogo moja (01) iliyobainika kuwa na dosari tatu (03);
- (iii) Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi iliyokuwa na sheria ndogo moja (01) iliyobainika kuwa na dosari sita (06); na
- (iv) Wizara ya Maliasili na Utalii iliyokuwa na sheria ndogo moja (01) yenye dosari sita (06).

Mheshimiwa Spika, Hatua zilizofikiwa na Wizara zilizotajwa katika utekelezaji wa Maazimio ya Bunge zinaoneshwa katika **Kiambatisho Na. 2** (Jedwali la Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni katika Mkutano wa Kumi na Mkutano wa Kumi na Moja). Pamoja na Jedwali hilo, kwa ajili ya kuwezesha majadiliano ya Bunge juu ya hoja hii, naomba kufafanua hatua zilizofikiwa kama ifuatavyo: -

2.3.1 Hatua ya Rasimu ya Marekebisho katika Ngazi ya Wizara

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge unabainisha matokeo yanayoonesha kwamba, Wizara moja ipo katika hatua za ndani za kukamilisha mchakato wa kufanya marekebisho ya sheria ndogo. Hatua hii inahusu Rasimu ya Marekebisho kuandaliwa na kuwepo katika ngazi ya Wizara. Kwa msingi huo, Wizara iliyo katika hatua hii haijatatua dosari kama ilivyoelekezwa na Bunge. Kufanya

hivyo ni kuendeleza dosari zilizobainishwa, ambazo madhara yake yanaendelea kuwepo pasipo kuwa yamefanyiwa kazi.

Mheshimiwa Spika, Matokeo yanaonesha kuwa maazimio ya Bunge kuhusu dosari nane (08) za sheria ndogo ya ***The Law School of Tanzania (Admission, Fees and Conduct of Practical Training) Rules, 2022*** iliyo chini ya Wizara ya Katiba na Sheria, ipo katika hatua ya michakato ya ndani ya Wizara. Hatua hiyo inahusu kukamilisha Rasimu ya Marekebisho ndani ya Wizara ili baadaye iwasilishwe Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa hatua ya uhakiki na kutangazwa katika Gazeti la Serikali.

Mheshimiwa Spika, hatua ya Rasimu ya Marekebisho ya Sheria Ndogo katika ngazi ya Wizara baada ya Maazimio ya Bunge, inaweza kuwa ni kuchelewesha azma ya Bunge ambalo ndilo mamlaka kuu ya utungaji wa sheria za nchi. Maazimio ya Bunge yanalenga kusimamia madaraka yake yaliyokabidhiwa kwa mamlaka nyingine, hivyo utekelezaji wa maazimio unaochelewa, unazorotesha dhamira ya Bunge kuondoa dosari zilizobainika.

Mheshimiwa Spika, mfano wa changamoto inayoendelea kwa sababu ya kutokamilika kwa Marekebisho ya sheria ndogo inabainishwa katika **Kanuni ya 13**. Kanuni hii inaweka ulazima kwa wanafunzi kutii miongozo, utaratibu na maelekezo yaliyowekwa na Mkuu wa Chuo. Kanuni ndogo ya (2) inaelezea hatua ambazo Mkuu wa Chuo atachukua endapo hatoridhishwa na mahudhurio, bidii na ujuzi wa Mwanafunzi ikiwemo kuitaarifu Kamati ambayo Itashauri Bodi kuchukua hatua stahiki dhidi ya Mwanafunzi anayehusika.

Mheshimiwa Spika, Kanuni haioneshi vigezo ambavyo Mkuu wa Chuo atatumia kujiridhisha na bidii na ujuzi wa mwanafunzi, aidha Kanuni haijaweka bayana hatua stahiki zinazoweza kuchukuliwa na Bodi endapo haijaridhishwa na bidii na ujuzi wa mwanafunzi. Vilevile, Kanuni hiyo haioneshi utaratibu wa kutoa taarifa kwa Mwanafunzi juu ya mchakato unaoendelezwa na Mkuu wa Chuo dhidi yake.

Mheshimiwa Spika, Dosari hizo zinaendeleza mkanganyiko na kutokufahamika kwa vigezo vya ujuzi na bidii vinavyokusudiwa na pia inaendeleza uwezekano wa wanafunzi kutopata taarifa kutokana juu ya mchakato unaoendelezwa na Mkuu wa Chuo dhidi yake.

2.3.2 Hatua ya Rasimu ya Marekebisho Kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa Uhakiki

Mheshimiwa Spika, Hatua ya Rasimu ya Marekebisho iliyowasilishwa kwa Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya uhakiki ni hatua muhimu ya kushughulikia maazimio ya Bunge kwa lengo la kuondoa dosari iliyobainika.

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Taarifa za Utekelezaji ulibainisha kuwepo kwa utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu dosari ishirini (20) katika sheria ndogo tano (05) uliofikia hatua ya Rasimu ya Marekebisho kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa uhakiki. Mchanganuo wa dosari zilizotolewa maazimio na kufikia hatua hiyo ni kama ifuatavyo: -

- (i) dosari tatu (03) zinahusu sheria ndogo moja (01) inayosimamiwa na Wizara ya Habari, Mawasiliano na Teknolojia ya Habari;

- (ii) dosari tatu (03) moja inayosimamiwa na Wizara ya Katiba na Sheria;
- (iii) dosari tano 05) zinahusu sheria ndogo moja (01) inayosimamiwa na Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi;
- (iv) dosari tatu (03) zinahusu sheria ndogo moja (01) inayosimamiwa na Wizara ya Utamaduni, Sanaa na Michezo; na
- (v) dosari sita (06) zinahusu sheria ndogo moja (01) inayosimamiwa na Wizara ya Maliasili na Utalii.

Mheshimiwa Spika, Sheria ndogo zilizofikia hatua ya marekebisho kufanyiwa kwa hatua hii ni:

- (i) Kanuni za Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta Kuhusu Usajili wa Laini za Simu, 2023;
- (ii) *The Whistleblower and Witness Protection Regulations, 2023*;
- (iii) Kanuni za Uteuzi, Malipo na Nidhamu kwa Madalali wa Baraza na Wasambaza Nyaraka za Mwaka, 2023;
- (iv) *The Copyright and Neighbouring Rights (Royalty Collection and Distribution) (Collective Management Organisations) Regulations, 2023*; na
- (v) Kanuni za Usafirishaji wa Mazao ya Misitū Kuingia Ndani ya Nchi na Kutoka Nje ya Nchi za Mwaka 2023

Mheshimiwa Spika, Mfano wa sheria ndogo zilizofikia hatua hiyo ni **Kanuni za Usafirishaji wa Mazao ya Misitu Kuingia Ndani ya Nchi na Kutoka Nje ya Nchi za Mwaka 2023**. Dosari

iliyobainishwa inahusu **Kanuni ya 16** inayorekebisha kutobainisha muda wa Waziri kushughulikia rufaa.

Mheshimiwa Spika, Kwa rejea ya Bunge lako tukufu, Kanuni ya 16 inazungumzia kuhusu Rufaa dhidi ya uamuzi wowote uliofikiwa chini ya Kanuni hizi kuwa, itapelekwa kwa Waziri ndani ya siku 30 tangu kutolewa kwa uamuzi unaohusika.

Mheshimiwa Spika, Dosari iliyobainishwa ni Kanuni kutotaja utaratibu wa namna ya kushughulikia rufaa ikiwemo *format* ya rufaa na muda ambao Waziri atapewa kufanyia kazi Rufaa inayohusika. Kukosekana kwa muda mahsusi kunaweza kusababisha Waziri ashughulikie shauri la rufaa kwa muda atakaoona unafaa, hali inayoweza kusababisha ucheleweshaji wa haki ya mrufani.

Mheshimiwa Spika, Azimio la Bunge katika Sheria Ndogo hii liliitaka mamlaka inayohusika kufanya marekebisho ya Kanuni ya 16 lengo likiwa kuweka muda maalum ambao utatumiwa na Waziri kushughulikia Rufaa hizo.

Mheshimiwa Spika, Hatua iliyofikiwa katika kutekeleza azimio la Bunge ikikamilika, itasaidia kuondoa ucheleweshaji wa mashauri ya rufaa yaliyowasilishwa kwa Waziri.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO

3.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Kwa kuwa Kamati hii imepewa majukumu ya kuchambua Sheria Ndogo ili kujiridhisha iwapo zimekidhi matakwa na masharti ya Katiba, Sheria inayotekelezwa na sheria ndogo inayohusika pamoja na sheria nyingine za nchi Kamati imechambua kwa kuzingatia vigezo hivyo. Kupitia uchambuzi unaofanywa na Kamati, Bunge huutumia katika kusimamia matumizi ya madaraka ya Bunge ya kutunga sheria iliyoyakasimu kwa mamlaka nyingine ili kutunga sheria ndogo.

3.2 Maoni ya Jumla

Mheshimiwa Spika, Kwakuwa utekelezaji wa sheria ndogo unagusa moja kwa moja maisha ya wananchi, ninaliomba Bunge lako lipokee mapendekezo yote yaliyomo katika Taarifa hii na hatimaye liyafanyie kazi. Kwa madhumuni hayo, naomba kudhihirisha mtazamo wa Kamati unaotokana na uchambuzi kama ifuatavyo: -

3.2.1 Dosari ya Sheria Ndogo kuwa na Masharti Yanayokinza na Masharti ya Katiba

Mheshimiwa Spika, Dosari ya sheria ndogo kuwa na maudhui yanayokinza na Katiba ya Nchi ni jambo lisilopaswa kufumbiwa macho. Sababu yake ni kuwa, dosari hiyo inaiweka Sheria nje ya misingi ya utungaji wa sheria za nchi. Ni maoni ya Kamati kwamba, Bunge halitarajiwi kuruhusu madaraka yake ambayo limeyakabidhi kwa mamlaka nyingine, yatumike kinyume na misingi hiyo. Sababu ni kuwa, Bunge ambalo lina

madaraka ya asili, linapotunga sheria za nchi linazingatia misingi hiyo.

3.2.2 Dosari ya Sheria Ndogo kuwa na Masharti Yanayokinzana na Sheria Mama na Sheria Nyingine za Nchi

Mheshimiwa Spika, Kama inavyofahamika, Sheria inayotungwa na Bunge hulenga kuweka masharti ya kushughulikia jambo fulani. Hivyo, sheria ndogo inayotokana na sheria iliyotungwa na Bunge, inastahili kuelekezwa kwenye dhamira ya Bunge kushughulikia jambo hilo na kutokinzana na Sheria nyingine yoyote iliyotungwa na Bunge au iliyowekwa kwa kuruhusiwa na Bunge. Kamati ina maoni kwamba, sheria ndogo zote zilizobainika kukinzana na masharti yaliyowekwa na sheria mama au sheria nyingine za nchi zinastahili kurekebishwa.

3.2.3 Sheria Ndogo Kuwa na Masharti Yasiyozingatia Uhalisia

Mheshimiwa Spika, Sheria ndogo zenye Masharti yasiyozingatia uhalisia zinaweza kukwamisha malengo ya Bunge kutunga Sheria Mama inayohusika. Ni maoni ya Kamati kuwa, zaidi ya kukwamisha malengo ya sheria mama, sheria ndogo zenye dosari hiyo zinaweza kusababisha kero kwa Wananchi. Bunge ambalo ni chombo cha uwakilishi wa wananchi linahitaji kuona madaraka yake yanayokabidhiwa kwa mamlaka nyingine hayatumiki kusababisha kero kwa wananchi.

3.2.4 Dosari ya Sheria Ndogo Kutoendana na Misingi ya Uandishi wa Sheria

Mheshimiwa Spika, Ufasaha katika uandishi wa sheria hufanikisha kueleweka kwake inavyostahili. Aidha, ufasaha huo, huweka maudhui yenye tafsiri inayokusudiwa na sheria

inayohusika. Ni mtazamo wa Kamati kuwa, sheria ndogo zilizo na makosa ya uandishi zinaweza kuondoa maana iliyokusudiwa na kuzuia kufanikiwa kwa malengo ya sheria mama au sheria ndogo inayohusika.

3.2.5 Dosari za Uandishi wa Majedwali

Mheshimiwa Spika, Majedwali ni sehemu ya sheria ambayo kwa pamoja husomwa na vifungu vinavyohusika kwa ajili ya kufafanua zaidi. Kamati ina maoni kuwa, kutokuzingatiwa ipasavyo kwa misingi ya uandishi wa majedwali, ni jambo linaloweza kukanganya ufafanuzi unaotolewa. Mkanganyiko huo unaweza kuathiri utekelezaji wa sheria ndogo inayofafanua Sheria ya Bunge.

3.2.6 Utekelezaji wa Maazimio Yanayohusu Kurekebisha Sheria Ndogo

Mheshimiwa Spika, Uamuzi wowote unaofikiwa unalenga kutatua changamoto kwa kutoa suluhisho. Maazimio ya Bunge kuhusu sheria ndogo yanalenga kusahihisha madhara ya dosari zilizobainika. Ni maoni ya Kamati kwamba, kutofikia hatua ya kutangaza marekebisho katika Gazeti la Serikali tofauti na ilivyokusudiwa kwenye maazimio ya Bunge ni jambo linaloendeleza madhara yanayotokana na dosari za sheria ndogo.

3.3 Mapendekezo

Mheshimiwa Spika, Msingi wa Mapendekezo ya Kamati ni maoni yake yaliyotokana na shughuli zinazoripotiwa katika Taarifa hii. Shughuli hizo zimebainisha uchambuzi na yatokanayo na uchambuzi. Kutokana na matokeo ya Uchambuzi Kamati inazingatia masharti ya

Kanuni ya 61 ya Kanuni za Kudumu za Bunge kuhusu mfumo wa maneno kwenye mapendekezo yake na kuliomba Bunge lijadili na Taarifa hii na kupitisha maazimio kama ifuatavyo: -

3.3.1 Sheria Ndogo Kuwa na Masharti Yanayokinza na Masharti ya Katiba

KWA KUWA, Baadhi ya sheria ndogo zimebainika kuwa na masharti yanayokinza na masharti ya katiba, na hivyo kuwa kinyume na misingi ya sheria inayotambua Ukuu wa Katiba,

NA KWA KUWA, Ukiukwaji wa msingi wa masharti ya Katiba kwa sheria ndogo yoyote au sheria ya Bunge ni kinyume na Ibara ya 64 (5) ya Katiba ambayo inabatilisha sheria inayokinza na Katiba,

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, Mamlaka zilizoweka sheria ndogo zote ambazo zimebainika kuwa na dosari ya kukinza na masharti ya Katiba ya nchi zifanye marekebisho.

3.3.2 Dosari ya Kuwa na Masharti Yanayokinza na Masharti ya Sheria Mama na Sheria Nyingine za Nchi

KWA KUWA, Zipo sheria ndogo ambazo zimebainika kuwa na vifungu vinavyokinza na masharti ya Sheria Mama na Sheria nyingine za nchi, jambo ambalo -

- (i) linatofautiana na dhamira ya Bunge kukabidhi kwa mamlaka serikalini madaraka ya kufafanua sheria yake;
- (ii) ni ukiukwaji wa katazo lililowekwa na Kifungu cha 36 cha Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Sura ya 1; na
- (iii) halisaidii utekelezaji wa Sheria mama inayohusika au Sheria nyingine ya nchi ilivyostahili,

NA KWA KUWA, Kuwepo kwa sheria ndogo zinazokinana na sheria mama au sheria nyingine za nchi -

- (i) ni jambo linalobatilisha sheria ndogo hizo kwa kiasi inachokiuka au kukinzana na masharti ya sheria mama au sheria nyingine za nchi,
- (ii) ni kuvuka mipaka iliyowekwa na Bunge ambalo halitarajii na haliwezi kutarajia sheria inayotokana na Bunge kukasimu madaraka yake, likiuke Sheria za Bunge,

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, mamlaka zilizotunga sheria ndogo ambazo zimebainika kukinzana na masharti ya sheria mama na sheria nyingine za nchi, zifanye marekebisho ili kuondoa dosari hizo.

3.3.3 Masharti Yasiyo na Uhalisia

KWA KUWA, dosari ya kuwa na masharti yasiyozingatia uhalisia imebainika katika baadhi ya sheria ndogo, jambo linaloweza kuchangia ugumu wa utekelezaji,

NA KWA KUWA, Athari ya ugumu katika utekelezaji wa sheria ndogo ni jambo linalovuruga upatikanaji wa tija ya sheria ndogo hizo na kuondoa maana ya madhumuni ya kukasimu madaraka ya Bunge kutunga Sheria,

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, Mamlaka zinazotunga sheria ndogo zilizobainika kuwa na masharti yasiyozingatia uhalisia, zifanye marekebisho ili kuondoa dosari za masharti yasiyo na uhalisia.

3.3.4 Dosari ya Kutoendana na Misingi ya Uandishi wa Sheria

KWA KUWA, Baadhi ya sheria ndogo zilizowasilishwa Bungeni wakati wa Mkutano wa Kumi na Mbili na Mkutano wa Kumi na

Tatu, zimebainika kuwa na dosari ya kutokuendana na misingi ya uandishi wa sheria,

NA KWA KUWA, Uandishi wa sheria ndogo usioendana na misingi ya uandishi wa sheria –

- (i) Unaweza kuathiri maana iliyokusudiwa katika sheria ndogo inayohusika; na
- (ii) Unaweza kuwa sehemu ya chanzo cha sheria ndogo hiyo kushindwa kufanikisha madhumuni ya Sheria,

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, mamlaka zilizokabidhiwa madaraka ya kutunga sheria ndogo zilizochambuliwa na kuripotiwa katika taarifa hii, zirekebishe dosari za kutoendana na misingi ya uandishi wa sheria.

3.3.5 Dosari za Uandishi wa Majedwali

KWA KUWA, Majedwali ni sehemu ya sheria kwa mujibu wa Kifungu cha 25 (2) cha Sheria ya Tafsiri ya Sheria na kwamba, yanastahili kusomwa kwa pamoja na vifungu vinavyohusika, lakini baadhi ya sheria ndogo zilizochambuliwa zimebainika kuwa na dosari katika uandishi wa majedwali;

NA KWA KUWA, Dosari za uandishi wa Majedwali ya baadhi ya sheria ndogo zilizochambuliwa na kuripotiwa katika Taarifa hii:

- (i) ni jambo linaloweza kukanganya ufafanuzi unaotolewa,
- (ii) Ni chanzo cha kutatiza utekelezaji wa Sheria ndogo inayohusika kutokana na kukosa ukamilifu,

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, mamlaka zilizotunga sheria ndogo zilizobainika kuwa na dosari katika

uandishi wa majedwali, zifanye marekebisho ili kuondoa dosari hizo.

3.3.6 Kurekebisha Dosari Zilizobainika kwenye Sheria Ndogo na Madhara Yake

KWA KUWA, Dosari zilizobainika kwenye sheria ndogo kama ilivyofafanuliwa katika Jedwali la Uchambuzi ambalo ni Kiambatisho Na. 1 cha Taarifa hii, ni jambo -

- (i) linaloendeleza madhara yasiyokubaliwa na Bunge lenye madaraka halisi ya kutunga sheria za nchi,
- (ii) linalohitaji hatua stahiki za Bunge linalokasimu madaraka yake kwa mamlaka zilizoweka sheria ndogo ambazo zimebainika kuwa na dosari na kutakiwa kurekebishwa,

NA KWA KUWA, Kuendelea kwa madhara ya dosari zilizobainika kwenye sheria ndogo baada ya kuazimiwa na Bunge zirekebishwe, ni suala ambalo:

- (i) linaweza kuliweka Bunge lawamani kwa wananchi ambao wanalitarajia kuhakikisha kwamba, Sheria za Nchi zinakidhi mahitaaji badala ya kuwa na dosari,
- (ii) linaweza kuwa linatokana na Bunge kutopatiwa Taarifa za utekelezaji wa Maazimio yake,

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, mamlaka zote zinazohusika na sheria ndogo zenye dosari kama zilivyotajwa katika Kiambatisho Na. 01 cha Taarifa hii:

- (i) zitekeleze maazimio haya kwa kasi inayotakiwa ili kuepusha madhara ya dosari zilizobainishwa; na

- (ii) ziwasilishe Taarifa ya utekelezaji wa maazimio yote kuhusu dosari za sheria ndogo kwa Katibu wa Bunge ifikapo Jumatatu ya kwanza ya Mwezi Mei, 2024.

3.3.7 Kutokukamilika kwa Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge Yaliyolenga Kurekebisha kwa Sheria Ndogo

KWA KUWA, Athari za dosari za sheria ndogo zinafikia hatua ya juu ya kushughulikiwa kwa Marekebisho ya Sheria Ndogo kutangazwa katika Gazeti la Serikali, lakini –

- (i) Zipo mamlaka zilizobainika kutofikia hatua za kutangaza marekebisho ya sheria ndogo, licha ya Maazimio ya Bunge kutaka marekebisho hayo,
- (ii) Wananchi wanaowakilishwa na Bunge wanaendelea kuathiriwa na madhara ya dosari katika sheria ndogo licha ya Bunge kuwa na maazimio yaliyolenga kuondoa athari za dosari,

NA KWA KUWA, Kuendelea kwa dosari za sheria ndogo na athari zinazotokana na dosari hizo ni jambo -

- (i) linalotatiza dhamira ya Bunge kukasimu madaraka yake kwa mamlaka zilizoruhusiwa kuweka sheria ndogo hizo; na
- (ii) linalostahili kupatiwa maelezo ya Mamlaka zinazohusika ili kutatua tatizo la msingi linaloweza kuwa linakwamisha dhamira ya Bunge,

KWA HIYO BASI, Bunge linaazimia kwamba, mamlaka zilizobainika kutokuwa zimefikia hatua ya kutangaza marekebisho ya sheria ndogo zenye dosari kama zilivyobaishwa katika Kiambatisho Na. 2 –

Ziwasilishe taarifa za utekelezaji wa Maazimio ya Bunge kuhusu taarifa za utekelezaji kwa Katibu wa Bunge, Mwezi Machi, 2024, wakati wa vikao vya Kamati kuelekea Mkutano wa Kumi na Tano wa Bunge.

3.4 Shukrani

Mheshimiwa Spika, napenda kutumia fursa hii kutoa shukrani zangu za dhati kwako binafsi kwa uongozi wako mahiri wa Bunge, ambao umeweka utaratibu wa Taarifa ya Kamati ya sheria ndogo kuwasilishwa katika vikao vya Bunge.

Mheshimiwa Spika, kipekee kabisa niwashukuru Wajumbe wa Kamati ya Sheria Ndogo kwa kazi kubwa na nzuri ya kuchambua Sheria Ndogo pamoja na Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge. Umahiri wao katika kazi umewezesha kukamilika taarifa hii inayosomwa mbele ya Bunge lako leo hii. Kwa heshima kubwa naomba kuwatambua majina yao kama ifuatavyo: -

1. Mhe. Dkt. Jasson Samson Rweikiza, (Mb) – Mwenyekiti;
2. Mhe. Ramadhan Suleiman Ramadhan, (Mb) - M/ Mwenyekiti;
3. Mhe. Ally Yahya Mhata, Mb - Mjumbe;
4. Mhe. Amour Khamis Mbarouk, (Mb) - Mjumbe;
5. Mhe. Jacob Tarimo Priscus, (Mb) - Mjumbe;
6. Mhe. Khamis Ali Vuai, (Mb) - Mjumbe;
7. Mhe. Eng. Dkt. Leonard Madaraka Chamuriho, (Mb) -Mjumbe;
8. Mhe. Simai Hassan Sadiki, (Mb) - Mjumbe;
9. Mhe. Balozi. Liberata Rutageruka Mulamula, (Mb) -Mjumbe;
10. Mhe. Godwin Emmanuel Kunambi, (Mb) - Mjumbe;

11. Mhe. Abdallah Dadi Chikota, (Mb) - Mjumbe;
12. Mhe. Aloyce Andrew Kwezi, (Mb) - Mjumbe;
13. Mhe. Hamida Mohammed Abdallah, (Mb) - Mjumbe;
14. Mhe. Ally Mohamed Kassinge, (Mb) - Mjumbe;
15. Mhe. Dkt. Paulina Daniel Nahato, (Mb) - Mjumbe;
16. Mhe. Maryam Omar Said, (Mb) - Mjumbe;
17. Mhe. Zulfa Mmaka Omar, (Mb) - Mjumbe;
18. Mhe. Lugaha Joelson Mpina, (Mb) - Mjumbe;
19. Mhe. Amina Bakar Yusuf, (Mb) - Mjumbe;
20. Mhe. Latifa Khamis Juakali, (Mb) - Mjumbe; na
21. Mhe. Benaya Liuka Kapinga, (Mb) - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, Kwa dhati nimshukuru Mhe. Jenista Muhagama, (Mb) – Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge na Uratibu) kwa uratibu unaowezesha mawasiliano mazuri kati ya Wizara na Kamati hivyo, kuongeza tija katika utekelezaji wa majukumu ya Kamati kwa ufanisi. Aidha, niwashukuru Mawaziri waliohusika na sheria ndogo katika kipindi hicho, kwa kutoa ushirikiano mkubwa ambao pia uliwezesha Kamati kutekeleza majukumu yake ya uchambuzi wa sheria ndogo na Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge.

Mheshimiwa Spika, Aidha, nichukue fursa hii kuishukuru Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ushiriki wao usio kifani katika Vikao vya Uchambuzi wa sheria ndogo na Vikao vya kupokea Taarifa za Utekelezaji wa Maazimio ya Bunge.

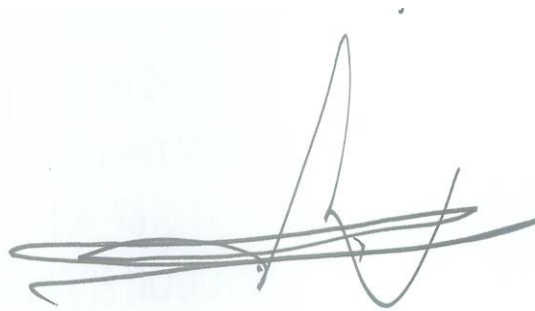
Mheshimiwa Spika, vilevile, napenda kuishukuru kwa dhati Ofisi ya Bunge chini ya uongozi mahiri wa Katibu wa Bunge Bi. Nenelewa J.

Mwihambi, ndc kwa ushirikiano anaoipatia Kamati hatimaye kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi.

3.5 Hoja

Mheshimiwa Spika, Sasa naomba kutoa hoja kwamba, Bunge liipokee na kuikubali Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo kuhusu Shughuli zilizotekelezwa kwa kipindi cha kuanzia Februari, 2023 hadi Januari, 2024 pamoja na maoni na mapendekezo yaliyotolewa.

Mheshimiwa Spika, Naomba kutoa hoja.

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke, positioned above the printed name.

Dkt. Jasson Samson Rweikiza, Mb

MWENYEKITI

Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Sheria Ndogo

16 Februari, 2024

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA SHERIA NDOGO

**JEDWALI LA UCHAMBUZI WA SHERIA NDOGO ZILIZOWASILISHWA BUNGENI KATIKA
MKUTANO WA KUMI NA MBILI NA MKUTANO WA KUMI NA TATU**

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
SHERIA NDOGO ZILIZOWASILISHWA BUNGENI KATIKA MKUTANO WA KUMI NA MBILI						
1.	(TS Na. 284) 21 Aprili, 2023	<i>The Plant Health Regulations, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 64)	<i>The Plant Health Act, (Cap133)</i>	Wizara ya Kilimo	1. Kanuni 3 inaweka tafsiri ya maneno mbalimbali yaliyotumika katika Kanuni hizi. <u>Tatizo</u> Kanuni haijaweka tafsiri ya maneno mbalimbali kama vile <i>Registrar, Authority, Service, United Republic, Labaratory, partner state,</i> ambayo yametumika katika kama vile Kanuni ya 5(1), 7(1), 10(6), 70(2), 115(2). <u>Tatizo</u> Kutokuwekwa kwa tafsiri ya maneno	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka tafsiri ya maneno na kufanya rejea ya tafsiri ya maneno inayotolewa katika sheria mama.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					haya kunasababisha: - a) Mkanganyiko katika usomaji wa Kanuni b) Kutokueleweka kwa kile kilichokusudiwa na Kanuni hizi hali inayoweza kuathiri malengo yalikusudiwa. 2. Kanuni ya 4 (1) (g) inaweka sharti la kuwasilisha risiti malipo yatakayoelekezwa. <u>Tatizo</u> Kanuni hazioneshi viwango vya malipo hayo.	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha malipo yanayokusudiwa yanahusu maombi ya usajili wa kiutilifu ili kuendana na maudhui ya Jedwali la Pili.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					3. Kanuni ya 4(8) na 4(9) zinaweka masharti kwa mamlaka kumtaarifu mhusika kwa maandishi kuomba kibali kwa ajili ya kusajili kiuatilifu. Pia vinaonesha hatua za kufuatwa iwapo maombi ya usajili yamekataliwa. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 4(8) na 4(9) zina makosa ya uandishi kwa kutumia neno “concern”. Hali hiyo inasababisha mkanganyiko wa maudhui yaliyokusidiwa na Kanuni hizi.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa makosa ya uandishi kwa kufuta neno “concern” na badala yake kuweka neno “concerned”

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					4. Kanuni ya 11(2) inaweka masharti yanazoweza kusababisha kukataliwa kwa maombi ya kusajili viatilifu. <u>Tatizo</u> Kipengele (h) kinaweka sababu ya kukataliwa kuwa ni kukiuka sharti jingine lolote ambalo Mamlaka inaweza kuona lina mashiko. Maudhui ya kipengele hiki yanasababisha kutokutabilika kwa masharti mengine na kusababisha kukosekana kwa muongozo juu ya	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuondoa sharti la kukata usajili kwa kuzingatia sababu nyingine yoyote ambayo Mamlaka itaona ina mashiko.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					masharti yanayokusudiwa. 5. Kanuni ya 14 inaweka masharti ya kuzingatiwa wakati ili kupatiwa usajili wa kudumu wa viautilifu. <u>Tatizo</u> Kanuni imechanganya masharti ya usajili wa kudumu na usajili wa majaribio (<i>experimental</i>) katika kanuni moja. 6. Kanuni ya 22(1) (d) inahusu kusitishwa kwa kibali cha usajili kwa sababu ya maslahi ya umma.	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kutenganisha masharti ya usajili wa kudumu na usajili wa majaribio (<i>experimental</i>) 6. Kanuni inayiwe marekebisho kwa kuweka ufafnuzi wa maslahi katika nyanja za kijamii, kiuchumi.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni haielezi bayana maslahi hayo ni yapi. Kutokuelezwa kwa masharti hayo kunasababisha kutokutabilika kwa masharti ya Kanuni hii. 7. Kanuni ina makosa ya mtiririko wa kiuandishi kwa kuweka Kanuni ya 29 mara mbili. Kujirudia kwa Kanuni hiyo mara mbili kunaleta changamoto ya kiusomaji na urejeaji. 8. Kanuni ya 30 inayozungumzia leseni ya muuzaji wa	7. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa makosa ya kiuandishi 8. Kanuni ifanyiwe ili kuonesha uhishaji wa keseni

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					viuatilifu (<i>pesticides</i>) na viuatilifu vya kibaiolojia (<i>bio pesticides</i>) itafikia mwisho kila ifikapo tarehe 31 Disemba ya kila mwaka. <u>Tatizo</u> Kanuni haitofautishi tarehe za ukataji wa Leseni kwa wahusika walipoata Leseni kwa vipindi tofauti vya mwaka mmoja. Hali hii inaweza kuleta madhara kwa walio na Leseni zilizopatikana kwa vipindi tofauti kwa mwaka kuisha kwa wakati wakati mmoja	utafanyika kila baada ya mwaka kwa kuzingatia tarehe ya kutolewa leseni.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					9. Kanuni ya 31(2) inaweka masharti kwa msambazaji aliyesajiliwa kutunza na kuhisha kumbukumbu za usambazaji na uuzaji wa viuatilifu. Kanuni 31(2) (e) inamtaka msambazaji kutunza kumbukumbu ya taarifa nyingine yoyote kama itakavyoelekezwa na mamlaka. <u>Tatizo</u> Kanuni inaweka sharti la kutunza nyaraka nyingine yoyote bila kutaja nyaraka hizo.	9. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuondoa sharti la kumtaka msambazaji kutunza kumbukumbu ya taarifa nyingine yoyote kama itakavyoelekezwa na mamlaka.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					Hali hii inaweza kusababisha kutokufahamika kwa nyaraka halisi zinazokusudiwa 10. Kanuni ya 33(2) inazungumzia kuhusu maombi ya kibali cha unyunyiziaji wa viautilifu kwa njia ya anga, kuwa maombi hayo yanapaswa kuambatishwa na nyaraka zilizoainishwa katika katika aya (a) hadi (e). <u>Tatizo</u> Aya (e) inaweka sharti la kupata kibali cha kifaa anga cha unyunyiziaji kutoka kwa Mamlaka. Aya	10. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuzitaja bayana Mamlaka ya Usafiri wa Anga na Mamlaka ya Afya ya Mimea na Viuutilifu

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					hii haifafanui ni mamlaka ipi inayokusidiwa kutoa kibali hicho. Hali inasababisha kutokuelewaka kwa sharti hilo. 11. Kanuni ya 51(2) inaainisha la vipimo vya sehemu ya kuhifadhia viuatilifu kwa upana na urefu. <u>Tatizo</u> Kanuni haianishi vipimo vipimo vya urefu (<i>height</i>) vya sehemu ya kuhifadhia viuatilifu. Kutokuwekwa kwa vipimo vya urefu kunaweza kuleta changamoto ya utekelezaji wa	11. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti la vipimo vya urefu (<i>height</i>) vya sehemu ya kuhifadhia viuatilifu.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					masharti ya Kanuni hivyo kuleta usumbufu kwa wanaoguswa na Kanuni hizi. 12. Kanuni ya 55 (3) (a) (b) ina makosa ya kiuandishi. <u>Tatizo</u> Kanuni imetumia neno “save” badala ya neno “serve”. 13. Kanuni ya 95(1) na Kanuni ya 97(2) zinarejea majedwali la hamsini na moja pamoja na hamsini na saba. <u>Tatizo</u> Majedwali yanayorejewa na	12. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa makosa ya kiuandishi. 13. Kanuni zifanyiwe marekebisho ili kurejea Majedwali sahihi.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					Kanuni hizi hayapo katika Kanuni hizi 14. Kanuni ya 117 (1) inayohusu haki ya kukata rufaa kwa mtu ambaye hajaridhika na uamuzi wa mamlaka, inamtaka mtu huyo kukata rufaa kwa maandishi kwa Waziri ndani ya siku 30. <u>Tatizo</u> Kanuni haijitoshelezi kwa ufafanuzi wa hesabu ya siku thelathini za rufaa. Hali hii inaweza kusababisha kutokueleweka vizuri kwa haki ya kukata rufaa.	14. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuonesha kuwa siku thelathini zitahesabika kuanzia tarehe ya kupokea nakala ya uamuzi.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					15. Kanuni ya 114(d) imempa Waziri mamlaka ya kumsimamisha kazi mkaguzi kwasababu ambazo Waziri anaamini kwamba zinasababisha Mkaguzi kushindwa kutekeleza kazi zake. <u>Tatizo</u> Kanuni zimempa Waziri kuamua kwa utashi wake, hali inayoweza kusababisha matumizi mabaya ya mamlaka hayo. 16. Kanuni ya 117 (5) inaeleza kuhusu uamuzi unaoweza kutolewa na Mamlaka ya Afya ya	15. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta Kanuni ya 114(d) 16. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta neno "Authority" na

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					Mimea na Viuatilifu Tanzania baada ya kusikiliza rufaa. <u>Tatizo</u> Kanuni inaitaja Mamlaka kuwa ndio itatoa uamuzi wa rufaa ilhali mamlaka ndio mlalamikiwa. Hali hii ni kinyume na inayowekwa katika misingi ya haki ya asili, inayokataza mtu kuamua shauri ambalo yeye ni sehemu ya shauri hilo.	kuweka neno "Minister"
2.	(TS Na. 288) 7 Aprili, 2023	Kanuni za Egonomia, 2023 (Zimetungwa chini ya kifungu cha 109)	Sheria ya Afya na Usalama Mahali pa Kazi, (Sura ya 297)	Ofisi ya Waziri Mkuu (Kazi, Vijana, Ajira na Wenye Ulemavu)	1. Kanuni ya 5 inahusu wajibu wa wanaoweza kukumbwa na visababishi hatari za egonomia. Ambapo	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kumjumuisha mtu yeyote anayeweza kukumbwa na

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kanuni hii pia inaweka wajibu kwa muajiriwa. <u>Tatizo</u> Kuweka kwa wajibu wa mwajiriwa ni kinyume na Kanuni ya 3 inayohusu wigo wa matumizi wa kanuni hizi. Hali hii inaweza kuathiri utekelezaji bora wa sheria mama. 2. Kanuni ya 7(1) inahusu tathmini ya athari za egonomia. <u>Tatizo</u> Kanuni imetumia "Mamlaka" pasipo kuweka tafsiri yake. Hali hiyo inasababisha	visababishi hatari vya egonomia. 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka tafsiri ya neno "Mamlaka"

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kutokukamilika kwa ufafanuzi unaotarajiwa kutolewa na Kanuni hizi. 3. Kanuni ya 11 inazungumzia kuhusu utunzaji wa kumbukumbu. Kanuni ya 11(b) inarejea Kanuni ya 11(1) (c). <u>Tatizo</u> Kanuni ya 11(1) (c) inayorejewa haipo katika Kanuni hizi. Hali hii inaleta mkanganyiko wakati wa usomaji wa Kanuni hizi.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kurejea kuweka rejea sahihi.
3.	(TS Na. 289) 7 Aprili, 2023	Kanuni za Mazingira ya kazi,2023	Sheria ya Afya na Usalama Mahali Pa Kazi,	Ofisi ya Waziri Mkuu (Kazi, Vijana, Ajira na	1. Kanuni ya 4(1) inarejea Kanuni ya 4(2) kwa kuitaja yote.	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
		(Zimetungwa chini ya kifungu cha 109)	(Sura ya 297)	Wenye Ulemavu)	<u>Tatizo</u> Maudhui ya Kanuni ya 4(1) yanajirudia katika Kanuni ya 4(2) 2. Kanuni ya 4(2) inaweka sharti kwa mwajiri kutomruhusu mfanyakazi kufanya kazi katika mazingira ya jokofu ambapo kipimo cha hali ya joto ya balbu kavu iko chini ya nyuzi joto 0. <u>Tatizo</u> Kanuni haijataja iwapo kipimo cha nyuzi joto kilichokusudiwa ni nyuzi joto sifuri sentigredi au nyuzi joto farenheiti	kuondoa maudhui yanayojirudia. 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha kipimo kinachokusudiwa ni sentigredi

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					3. Kanuni ya 9 inahusu kiwango cha kelele kinachohitajika mahala pa kazi kuwa ni 85 dB (A). <u>Tatizo</u> Kipimo cha kelele kwa kina makosa ya aundishi kwa kuweka mabano katika herufi A.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuandika Kanuni kwa usahihi
4.	(TS Na. 327) 5 Mei 2023	<i>The Merchant Shipping (Medical Examinations) Regulations, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 157)	<i>The Merchant Shipping Act, (Cap. 165)</i>	Wizara ya Uchukuzi	1. Kanuni ya 5 (c) inaweka sababu ya kufutwa ama kusitishwa kwa uteuzi pale ambapo kwa maoni ya TASAC na mazingira yanalazimu kusitisha au kufuta uteuzi. <u>Tatizo</u> Hali hiyo: -	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuifuta Kanuni ya 5(c)

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					a) Ni kinyume na misingi ya uandishi wa Kanuni, ambazo zinapaswa kutoa ufafanuzi zaidi wa masharti yaliyowekwa na Sheria Mama. b) Inaweza kusababisha matumizi mabaya ya Madaraka yaliyotolewa na Kanuni hizo 2. Kanuni ya 21 inaweka utaratibu wa kushughulikia malalamiko ya baharia ama nahodha ambaye hajaridhishwa na uamuzi, ambapo	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha hatua inayoweza kufuatwa na mtu ambaye hajaridhishwa na

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					anaweza kuiomba TASAC ifanye mapitio ya uamuzi uliotolewa dhidi yake. Kanuni ya 21 (3) inaweka utaratibu wa TASAC ili kushughulikia malalamiko na kufikisha uamuzi wake kwa mlalamikaji ndani ya siku 14 tangu muda mabao malalamiko yalipokelewa. <u>Tatizo</u> Kanuni hailezi hatua inayoweza kufuatwa na mtu ambaye hajaridhishwa na uamuzi wa baada ya mapitio. Hali ni inaweza sababisha	uamuzi wa baada ya mapitio.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					mkanganyiko kuhusu inayostahili kufuatwa baada ya uamuzi wa mapitio.	
5.	(TS Na. 349) 12 Mei 2023	Kanuni Za Ukusanyaji Na Uchakataji Wa Taarifa Binafsi, 2023 (Zimetungwa chini ya kifungu cha 64)	Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi, (Sheria Na. 11 ya 2022)	Wizara ya Habari, Mawasiliano na Teknolojia ya Habari	1. Kanuni ya 4(3)(c) inataja moja ya sharti la kuzingatiwa wakati wa kuchakata maombi ya usajili wa ukusanyaji na uchakataji wa Taarifa binafsi <u>Tatizo</u> Kanuni ya 4(3) (c) inataja sharti la kuwasilisha nyaraka nyingine yoyote kama Tume itakavyohitaji wakati kuomba usajili wa ukusanyaji na uchakataji wa Taarifa binafsi.	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa sharti la Tume kuhitaji nyaraka nyingine yoyote.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					2. Kanuni ya 9(2) (e) inataja moja ya Taarifa za wakusanyaji na wachakataji zitazohifadhiwa katika rejista. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 9(2) (e) inataja taarifa nyingine yoyote kama Tume itakavyoelekeza. Sharti hilo: - a) linasababisha kutotabalika taarifa zinazohitajika; na b) linaondoa mantiki ya sheria ndogo kutoa ufafanuzi unaojitosheleza	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa sharti la Tume kuhitaji taarifa nyingine yoyote.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kuhusu masharti ya sheria mama 3. Kanuni ya 11 inaipa nguvu Tume ya kumruhusu mtu yeyote kupekua na kupakua Taarifa yoyote ilioingizwa katika rejesta. <u>Tatizo</u> Sharti lililowekwa na Kanuni hiyo linafifisha lengo kuu la sheria Mama ambalo ni kuimarisha ulinzi wa Taarifa binafsi zinazochakatwa na vyomba vya Serikali na vyombo binafsi. 4. Kanuni ya 20 (2) inahusu maombi ya kibali cha kusafirisha	3. Kanuni ya 11 ifanyiwe marekebisho kwa kuondoa ruhusa kwa mtu yoyote kupekua na kupakua Taarifa yoyote ilioingizwa katika rejesta. 4. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa sharti la

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					taarifa binafsi nje ya nchi. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 20(2)(i) inaweka kigezo kwa muomba kibali kuwasilisha taarifa nyingine yoyote kama itakavyohitajika na Tume. Sharti hilo: - a) linasababisha kutotabalika taarifa zinazohitajika; na b) linaondoa mantiki ya sheria ndogo kutoa ufafanuzi unaojitosheleza kuhusu masharti ya sheria mama.	Tume kuhitaji taarifa nyingine yoyote.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					5. Kanuni ya 21 inahusu sababu za Tume kukataa maombi ya kusafirisha Taarifa binafsi nje ya nchi. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 21(e) inatoa mamlaka kwa Tume kukataa maombi kutokana na sababu nyingine yoyote ambayo itaona inaafa. Sharti hilo: - a) Linasababisha kutotabalika kwa sababu zinazoweza kusababisha Tume kukataa maombi; b) linaondoa mantiki ya sheria ndogo	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa sharti la Tume kutumia sababu nyingine yoyote wakati wa kukataa maombi kusafirisha taarifa binafsi nje ya nchi.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kutoa ufafanuzi unaojitosheleza kuhusu masharti ya sheria mama; na c) Linaweza kusababisha kutumika kwa utashi binafsi wakati kukataa maombi ya kusafirisha taarifa binafsi nje ya nchi. 6. Kanuni ya 27 inaweka msingi wa mambo muhimu ya kuzingatiwa na mkusanyaji ama mchakataji wa Taarifa Binafsi. Sehemu (i) inaweka msingi wa kulinda taarifa binafsi nyeti	6. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti la lazima la kuhifadhi taarifa binafsi nyeti tofauti na taarifa binafsi za aina nyingine.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kwa hatua za kutosha na ikiwezekana kuhifadhi taarifa hizo tofauti na zinapohifadhiwa taarifa binafsi nyingine. <u>Tatizo</u> Kanuni haijaweka sharti la lazima la kuhifadhi taarifa binafsi nyeti tofauti na taarifa binafsi za aina nyingine. Hali hii inaweza kufifisha lengo lililowekwa na Sheria mama katika ulinzi wa taarifa binafsi.	
6.	(TS Na. 350) 12 Mei 2023	Kanuni za Taratibu za Kushughulikia Malalamiko ya	Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi,	Wizara ya Habari, Mawasiliano	1. Kanuni ya 4(3) inaelezea utaratibu wa kuwasilisha malalamiko ya mtu	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka utaratibu wa kuwasilisha

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
		Ukiukwaji wa Misingi ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi, 2023 (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 64)	(Sheria Na. 11 ya 2022)	na Teknolojia ya Habari	au kikundi kuhusu ukiukaji wa ulinzi wa Taarifa binafsi au kutoridhishwa na uamuzi wa mkusanyaji au mchakataji kuhusiana na taarifa binafsi. <u>Tatizo</u> Kanuni imetambua utaratibu wa kupokea malalamiko ya kikundi ilhali Kanuni hazitambui malalamiko ya kikundi. 2. Kanuni ya 4(5) inazungumzia utaratibu wa Tume kupitia malalamiko ili kujiridhisha usahihi wake na uzingatiaji wa sheria ili Tume	malalamiko ya kikundi 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha muda ambao Tume itatumia kujiridhisha na usahihi wa

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					iweze amua kuruhusu kupokea malalamiko ama vinginevyo. <u>Tatizo la kwanza</u> Kanuni haioneshi muda ambao Tume itatumia kujiridhisha na usahihi wa malalamiko tangu kuyapokea. Hali hii inaweza kuleta changamoto ya ucheleweshaji wa Haki ya mlalamikaji na kuendeleza madhara anayoyalalamikia <u>Tatizo la Pili</u> Kanuni hazioneshi muda ambao malalamikaji atapaswa kuwa amefikisha	malalamiko tangu kuyapokea.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					malalamiko yake kwa Tume tangu muda ambao uamuzi wa mtunza taarifa ama mchakata taarifa unaolalamikiwa umetokea. Hali hii ni kinyume na kanuni za upatikanai wa haki na uchakataji wa malalamiko. 3. Kanuni ya 5(1) (b) inaeleza sababu ya kukata lalamiko kutokana na muda wa kuwasilisha kuwa umepita. <u>Tatizo</u> Kanuni haijabainisha muda wa kuwasilisha malalamiko.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha muda wa kuwasilisha malalamiko

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					4. Kanuni ya 8 inamtaka mlalamikaji kuandaa na kuwasilisha kwa Tume majibu dhidi ya Utetezi wa mlalamikiwa ndani ya muda uliotolewa baada ya kupokea utetezi. <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi muda ambao mlalamikaji atapewa ili kuandaa majibu dhidi ya utetezi wa mlalamikiwa. Hali hii inaweza kurefusha muda wa uchakataji wa malalamiko hivyo, kuathiri upatikanaji wa haki kwa wakati.	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka muda ambao mlalamikaji atapaswa kutumia kuandaa majibu dhidi ya utetezi wa malalamikiwa.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					5. Kanuni ya 12 (3) inazungumzia utaratibu wa kufuatwa mara baada mlalamikaji au mlalamikiwa kuruhusiwa kufanya marekebisho ya malalamiko, utetezi au majibu. <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi muda ambao Tume itampa mwombaji wa kibali kufanya marekebisho yanayohusika, jambo linaloweza kusababisha: - a) Mhusika kutumia muda mrefu kufanya marekebisho na kuchelewesha	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka muda mahsusi atakaopewa muombaji kwa ajili ya kufanya marekebisho.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					haki kwa upande mwingine; b) Kukosekana kwa mwongozo kuhusu muda wa kufanya marekebisho na kuathiri uthabiti wa kushugulikia malalamiko; na c) Kutotimia kwa dhima ya sheria ndogo kukamilisha ufafanuzi wa dhamira ya sheria mama. 6. Kanuni ya 13(1) inahusu uchunguzi wa malalamiko	6. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kukamilisha maudhui yaliyokusudiwa

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni haijakamilika kimaudhui, hivyo kusababisha kutofikiwa kwa lengo lililokusudiwa na Kanuni.	
7.	(TS Na. 381) 2 Juni 2023	<i>The Tanzania Shipping Agencies (Cargo Security and Safety of Terminal Operations) Regulations, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 61(2)(g) and (j))	<i>The Tanzania Shipping Agencies Act, (Cap. 415)</i>	Wizara ya Uchukuzi	1. Kanuni ya 3 inaweka tafsiri ya maneno mbalimbali yaliyotumika katika Kanuni hizi. <u>Tatizo la Kwanza</u> Kanuni haijaweka tafsiri ya maneno kama vile <i>regulator, competent</i> na <i>director general</i> ambayo yametumika katika maeneo mbalimbali ndani ya Kanuni kama vile Kanuni ya 5(2), 12, 15(2), 51(4).	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka tafsiri ya maneno “regulator, “competent” na “director general”

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					2. Kanuni 5 inahusu mamlaka ya msimamizi kuruhusu au kutoruhusu mtu au mzigo kuingia au kutoka katika eneo la bandari. <u>Tatizo</u> Kanuni haijabainisha sababu zinazoweza kusababisha mtu au mzigo kukataliwa kuingia au kutoka, badala yake Kanuni imeruhusu utashi binafsi kwa msimamizi kuweka sababu yoyote atakayoona inafaa. 3. Kanuni ya 20 inaweka wajibu kwa msimamizi kuhakikisha watu	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha sababu zinazoweza kusababisha mtu au mzigo kukataliwa kuingia au kutoka bandarini. 3. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta kanuni ya 20(1)(d)

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					wantembea katika eneno la bandari wanavaa vifaa vya usalama. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 20(1) (b) (d) inawasilisha ujumbe mmoja, ambapo (b) tayari imetaja matumizi ya viatu salama ambavyo si vile vinavyotajwa katika aya (d). 4. Kanuni 23 (1) (b) msimamizi atahakikisha kuwa vifaa vya kuzimia moto haviondolewi katika maeneo yake isipokuwa vitakapokuwa vikitumika wakati wa	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka sharti la kuweka vifaa mbadala wakati vifaa vimeondolewa kwa ajili ya matengenezo.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					matumizi yake, wakati wa majaribio au wakati wa matenegezo. <u>Tatizo</u> Kanuni haizioneshi sharti la kuweka vifaa mbadala wakati vifaa vimeondolewa kwa ajili ya matengenezo. 5. Kanuni ya 23 (4) inaweka sharti kwamba, vali zuizi (block valves) zinapaswa kuwa wazi muda wote. <u>Tatizo</u> Masharti yaliyowekwa na Kanuni ya 23 (4) hayana uhalisia	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta maneno “kept open” na badala yake kuweka maneno “accessible and readily available for use”

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					6. Kanuni ya 35 inampa wajibu msimamizi kuhakikisha miundombinu ipo katika ubora na mazingira mazuri. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya uandishi kwa kufanya rejea ya Kanuni ya 35, hali hiyo inaleta changamoto ya usomaji wa kanuni. 7. Kanuni ya 55 (3) inamtaka msimamizi pale inapotokea upotevu wa mizigo na kutoa taarifa, kutoa taarifa kwa shirika na kufanya uchunguzi wa awali	6. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kurejea Kanuni ya 33 na 34 ili kuondoa makosa ya kiuandishi 7. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha kuwa unaokusudiwa ni uchunguzi wa awali.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					na kutoa taarifa ya uchunguzi. <u>Tatizo</u> Kanuni inaweka sharti kwa msimamizi kutoa taarifa ya uchunguzi badala ya kutoa taarifa ya uchunguzi wa awali. 8. Kanuni ina makosa ya uandishi wa namba za vifungu, ambapo imeruka Kanuni ya 58. <u>Tatizo</u> Kurukwa kwa Kanuni hiyo kunaweza kuwa ni: - a) makosa ya kiuandishi; au	8. Kanuni ifanyiwe marekibisho kwa kuweka mpangilio sahihi wa namba za vifungu.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					b) Kutokuwekwa kwa Kanuni iliyokusudiwa. Mambo hayo yanaweza weza kusababisha kutokutimia kwa malengo yaliyokusudiwa. 9. Kanuni ya 57 inaweka adhabu ya jumla pale ambapo hakuna adhabu iliyotamkwa kwa kuvunja masharti yaliyopo katika Kanuni, kuwa ni adhabu ya faini isiyopungua shilingi milioni mbili na isiyozidi shilingi milioni ishirini ama kifungo kisichopungua	9. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuendana na masharti ya adhabu yanyowekwa na kifungu cha 56 cha sheria mama.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					mwaka mmoja na kisichozidi miaka mitano ama adhabu zote kwa pamoja. <u>Tatizo</u> Adhabu ya jumla inayotamkwa na kanuni hii ni kinyume na adhabu iliyowekwa na sheria mama chini ya kifungu cha 56 kinachoweka adhabu ya jumla kwa makosa ambayo hayajawekewa adhabu. Kifungu hiko kinataja adhabu ya faini isiyopungua shilingi za kitanzania milioni ishirini na isiyozidi shilingi milioni	

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					arobaini au kifungo kisichopungua miaka miwili na kisichozidi miaka mitano ama adhabu zote kwa pamoja. Hali hiyo inasababisha mashaka kuhusu kuzingatiwa kwa masharti ya kifungu cha 36 (6) cha sheria ya tafsiri ya sheria kuhusu masharti ya kuweka adhabu katika sheria ndogo.	
8.	(TS Na. 382) 2 Juni 2023	<i>The Tanzania Shipping Agencies (Shippers Registration) Regulations, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu	<i>Tanzania Shipping Agencies Act (Cap. 415)</i>	Wizara ya Uchukuzi	1. Kanuni ya 6(2) inaipa TASAC sharti la hiari ya kutoa cheti cha usajili kwa muombaji aliyetimiza masharti yaliyowekwa kwa mujibu wa sheria.	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti la lazima kwa TASAC ili kumpatia cheti muombaji aliyetimiza masharti.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
		cha 12(1)(k) and 61)			<u>Tatizo</u> Kanuni imeweka sharti la hiari kwa TASAC kumpatia cheti muombaji aliyetimiza masharti, badala ya kuweka sharti la lazima 2. Kanuni ya 11 (1) (b) inamtaka muombaji wa nakala rudufu ya cheti kilichopotea ama kuharibiwa, kuambatisha maombi yake na hati uthibitisho wa polisi ya upotevu na nyaraka nyingine yoyote kama itakavyohitajika na Shirika.	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa maneno “nyaraka nyingine yoyote kama itakavyohitajika na TASAC”

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni ya 11 (b) inalipa Shirika nguvu ya kutaka nyaraka nyingine yoyote bila kutaja nyaraka hizo. Hali hii inaweza kusababisha kutokufahamika kwa nyaraka halisi zinazokusudiwa. 3. Kanuni ya 19 (3) inaoesha masauala ambayo yatazingatiwa ili kuonesha kwamba, notisi imefikishwa kwa mlengwa. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya uandishi kwa kurejea i aya (a) na (b) mara mbili. Hali	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka mpangilio wa vifungu.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					hiyo inaleta changamoto ya usomaji na namna ya kufanya rejea. 4. Kanuni imerejea kuanzishwa chini ya kifungu cha 12 (1) (k) na 61. <u>Tatizo</u> Kifungu cha 12 (1) (k) kilichorejewa hakihusiani na mamlaka ya Waziri kutunga Kanuni. Hali hii inakanganya chimbuko la mamlaka ya kutungwa kwa kanuni hizi. 5. Kanuni zina makosa ya uandishi katika	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa Kanuni ya 12(1) (k) ambayo haihusiani na mamlaka ya Waziri ya kutunga Kanuni. 5. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka mpangilio

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					mpangilio wa vifungu. Tatizo Kanuni ya 4 imetokea mara mbili ikiwa na maudhui yanayotofautiana. Athari yake ni: - a) Inaleta mkanganyiko katika rejea ya Kanuni; na b) Inatatiza ufafanuzi wa masharti ya sheria mama. 6. Kanuni ya 4 (2) inataja matakwa ya kuzingatiwa wakati wa kuomba usajili wa wasafirishaji kwa njia ya maji. Kanuni ya 4(2) (a) (iv) inataja nyaraka zingine	sahihi wa namba za vifungu. 6. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa uwezo wa TASAC kutaka nyaraka nyingine yoyote.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					zozote kama zitavyohitajika na TASAC. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 4 (2) (a) (iv) inaipa TASAC nguvu ya kutaka nyaraka nyingine yoyote bila kutaja nyaraka hizo. Hali hii inaweza kusababisha kutokufahamika kwa nyaraka halisi zinazokusudiwa. 7. Kanuni ya 4 (2) (b) (iv) inazungumzia vigezo vya usajili wa wasafirishaji kwa njia ya Maji kwa upande wa Taasisi na Mtu binafsi.	7. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa uwezo wa TASAC kutaka nyaraka nyingine yoyote.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni haitaji nyaraka zilizokusudiwa. Hali hii inaweza kusababisha kutokufahamika kwa nyaraka halisi zinazokusudiwa 8. Kanuni ya 6 (3) inazungumzia utaratibu wa TASAC kutoa notisi iwapo imekataa maombi ya usajili. <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi muda mahsusi ambao Notisi itapaswa kutolewa tangu TASAC	8. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha muda mahsusi ambao Notisi itapaswa kutolewa tangu TASAC kupokea maombi ya usajili.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kupokea maombi hayo. Hali hii:- a) Inaweka utata kuhusu muda wa kusubiria notisi; b) Inaikosesha TASAC mwongozo kuhusu muda wa kutoa notisi. 9. Kanuni ya 16 (2) inaweka adhabu ya faini isiyopungua shilingi laki mbili na elfu hamsini na isiyozidi milioni moja au kifungo kisichopungua miezi sita na kisichozidi mwaka mmoja au adhabu zote kwa pamoja.	9. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuendana na adhabu zilizowekwa kwatika sheria mama.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Adhabu hiyo imevuka ukomo wa sheria za nchi. Hali hiyo inasababisha mashaka kuhusu kuzingatiwa kwa masharti ya kifungu cha 36 (6) cha sheria ya tafsiri ya sheria kuhusu masharti ya kuweka adhabu katika sheria ndogo. 10. Kanuni ina Majedwali saba yanayotoa ufafanuzi wa Kanuni mbalimbali <u>Tatizo</u> Majedwali yana makosa ya uandishi kwa kurejea Kanuni	10. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kurejea kanuni sahihi zinazoanzisha majedwali.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					zinazoyaanzisha ambazo si sahihi	
9.	(TS Na. 384 la 2023) 2 Juni 2023	Kanuni za Usajili wa Wasafirishaji kwa njia ya Maji, 2023	Sheria ya Uwakala Wa Meli Tanzania (Sura 415)	Wizara ya Uchukuzi	Kanuni ya 12 inaweka utaratibu wa Msafirishaji kuomba nakala iliyodurufiwa ya Cheti chake alichopoteza. Kanuni ya 12 (b) inamtaka muombaji kuambatisha maombi hayo pamoja na nakala ya taarifa ya upotevu na nyaraka nyingine yoyote kama itakavyohitajika na TASAC. Tatizo Kanuni haitaji nyaraka zilizokusudiwa. Hali hii inaweza kusababisha kutokufahamika kwa nyaraka halisi zinazokusudiwa	Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa sharti la TASAC kuomba nyaraka nyingine yoyote.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
10.	(TS Na. 387) 2 Juni 2023	Kanuni za Ulinzi wa Mizigo na Usalama Katika Utendaji Kazi wa Bandari na Bandari Kavu, 2023 (Zimetungwa chini ya kifungu cha 5 (b), (c), (d) na 61(2) (g), (j))	Sheria ya Uwakala Wa Meli Tanzania (Sura 415)	Wizara ya Uchukuzi	1. Kanuni imetumia neno “bila kujali” katika maeneo mbalimbali. <u>Tatizo</u> Matumizi ya neno bila kujali yanaondoa maana iliyokusudiwa katika masharti yaliyowekwa na sheria ndogo. 2. Kanuni ya 12 inazungumzia mizigo iliyopigwa marufuku bandarini na inaelezewa kuanzia sehemu (a) mpaka sehemu (d). Sehemu (a) inazungumzia mzigo usioruhusiwa iwapo umeshambuliwa,	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta maneno “bila kujali” na badala yake kuweka maneno “bila kuathiri” 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa dosari ya kiuandishi

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					wenye sumu kali, kuoza au kuharibiwa na ukungu na hauwezi kuharibika ukiwa ndani ya bandari au bandari kavu. <u>Tatizo la Kwanza</u> Tatizo la kimaandishi baada ya kutumia neno “unaweza kuharibika” imeandikwa “hauwezi kuharibika” hali hii inaweza kuathiri lengo lililokusudiwa na sheria mama. <u>Tatizo la Pili</u> Kanuni imetua neno umeshambuliwa pasipo kulifafanu. Hali hiyo inaleta	

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					mkanganyiko wa maana iliyokusudiwa. 3. Kanuni ya 14 (4) inaelekeza utaratibu wa namna ya kushusha na mizigo hatarishi katika bandarini. <u>Tatizo</u> Kanuni zimetaja lori kama chombo cha kupokea mizigo hatarishi kutoka katika meli. Hii inasababisha kutokutambulika kwa vyombo vingine vinavyotumika kupakia mizigo bandarini	3. Kanuni ya 14(4) ifanyiwe marekebisho ili kuongeza vyombo vingine vya usafirishaji.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					4. Kanuni ya 53 (2) inahusu mafunzo ya rejea na endelevu kwa afisa ulinzi <u>Tatizo</u> Kanuni haijafafanua kwamba mafunzo yatakayotolewa yatahusiana na fani inayohusika.	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha mafunzo yatakayotolewa yatahusiana na fani inayohusika
11.	(TS Na. 426) 30 Juni 2023	<i>The Water Supply and Sanitation (Commercial and Community Boreholes Operations) Rules, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 29(1) (m))	<i>The Water Supply and Sanitation Act, (Cap. 272)</i>	Wizara ya Maji	Kanuni inahusu watoa huduma ya usambazaji wa maji kibiashara na kijamii. <u>Tatizo</u> Kanuni zimeweka vifungu mbalimbali vya namna ya kushughulikia malalamiko pasipo kuirejea Kanuni za kushughulikia malalamiko ya Wateja, 2020, kuwa ndio	Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kurejea Kanuni hizo.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					itatumika pale kunapotokea malalamiko katika huduma inayodhibitiwa.	
12.	(TS Na. 452) 7 Julai 2023	Kanuni za Shughuli za Uzalishaji, Upelekaji na Usambazaji Umeme, 2023 (Zimetengenezwa chini ya vifungu vya 14(5), 22(1) na 45)	Sheria ya Umeme, (Sura ya 131)	Wizara ya Nishati	1. Kanuni imetumia neno “bila kujali” katika maeneo mbalimbali. <u>Tatizo</u> Matumizi ya neno bila kujali yanaondoa maana iliyokusudiwa katika masharti yaliyowekwa na sheria ndogo. 2. Kanuni ya 2(b) inayohusu matumizi ya Kanuni. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya kiuandishi kwa	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kufuta maneno “bila kujali” na badala kuweka maneno “bila kuathiri” 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ya kiuandishi kwa kuongeza aya (c) iliyokosekana

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kukosa ukamilifu, hali inayosababisha kutokufikia lengo lililokusudiwa. 3. Kanuni ya 3 inatoa tafsiri ya maneno mbalimbali. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya kiuandishi kwa kutofuata mpangilio wa maneno katika mtiririko wa kialfabeti. 4. Kanuni inatajwa kuanzishwa chini ya kifungu cha 14 (5), kifungu cha 22 (1) na kifungu cha 45 cha sheria mama.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka maneno yaliyo katika tafsiri kwenye mpangilio wa kialfabeti. 4. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kufuta rejea ya Kanuni ya 14(5)

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni inataja cha Kifungu cha 14(5) kama vifungu anzishi. Vifungu hivyo hakihusiani na uanzishaji wa Kanuni hizi. Hali hii ni kinyume na matakwa ya sheria ya tafsiri ya sheria Sura ya 1. 5. Kanuni ya 5 inaweka utaratibu wa kuomba leseni pamoja na nyaraka muhimu kama zinavyoorodheshwa katika sehemu (a) mpaka (f). <u>Tatizo</u> Sehemu ya (f) ya kanuni hii inaweka	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti la kuomba nyaraka zinazohusu shughuli zinazosimamiwa na EWURA

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					takwa la Taarifa yeyote kama itakavyohitajika na mamlaka. Hali hii inaweza kuleta usumbufu usio wa lazima kwa waombaji hivyo kufifisha lengo la sheria mama. 6. Kanuni ya 5(2) (b) inahusu utaratibu wa kuomba leseni ya upelekaji umeme. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 5(2) (b) (v) ina makosa ya kiuandishi kwa kukosa ukamilifu, hali inayosababisha kutokufikia lengo lililokusudiwa.	6. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa kasoro za uandishi ya mpangilo wa Kanuni

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					7. Kanuni ya 5(2) (c) (ix) inahusu ripoti ya utendaji kazi. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya uandishi wa namba kuanzia namba (ix) 8. Kanuni ya 7(5) inahusu maombi ya kuomba upya au kuongezewa muda wa leseni. <u>Tatizo</u> Kanuni inaweka sharti la kutaka nyaraka nyingine yoyote bila kutaja nyaraka hizo. Hali hii inaweza kusababisha kutokufahamika kwa	7. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa makosa ya uandishi wa mpangilio wa namba za Kanuni 8. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti la kuomba nyaraka zinazohusu shughuli zinazosimamiwa na EWURA

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					nyaraka halisi zinazokusudiwa. 9. Kanuni ya 10(3) inahusu maombi ya kuomba upya au kuongezewa muda wa leseni ya muda. <u>Tatizo</u> Kanuni inaweka sharti la kutaka nyaraka nyingine yoyote bila kutaja nyaraka hizo. Hali hii inaweza kusababisha kutokufahamika kwa nyaraka halisi zinazokusudiwa 10. Sehemu ya Nne inahusu masharti ya Fedha	9. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti la kuomba nyaraka zinazohusu shughuli zinazosimamiwa na EWURA 10. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa dosari ya kiuandishi

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Sehemu ya Nne ina makosa ya kiundishi kwa kuandika neno “mashaeti” badala ya neno “masharti” 11. Kanuni ya 14 inaweka wajibu kwa mamlaka kumjulisha muombaji kuhusu uamuzi wake kwa maandishi. <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi muda ambao mamlaka itapaswa kutoa sababu za maamuzi yake dhidi ya ombi la muombaji. Hali hii ni kunyume na misingi ya utoaji haki.	11. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka ukomo wa muda wa siku kumi na nne ambazo Mamlaka itapaswa kumjulisha mwombaji kuhusu uamuzi wake.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					12. Kanuni ya 17 inazungumzia uwezo wa mamlaka kusimamisha na kufuta leseni. Kanuni ndogo ya (3) (b) inaipa uwezo wa mamlaka mara baada ya kufuta leseni kuweza kuteua msuluhishi kulingana na miongozo pamoja na kuanza kushughulikia mambo yake katika kipindi ambacho itakiona kinafaa. <u>Tatizo</u> Kanuni zimeipa mamlaka EWURA kuteua msuluhishi	12. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta neno msuluhishi na badala yake kuandika neno "msimamizi" lilokusudiwa. Pia Kanuni iweke tafsiri ya msimamizi, kuonesha sifa za uteuzi, majukumu yake, namna ya uendeshaji wa shughuli zake.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					13. Kanuni ya 32 (a) inahusu kukataza ruzuku kati ya shughuli zinazodhibitiwa. <u>Tatizo</u> Masharti yaliyowekwa hayazingatii uhalisia kwa kuwa zipo shughuli zenye ruzuku ambazo ni sehemu ya shughuli zinazodhibitiwa. 14. Kanuni ya 35 inahusu notisi ya kuingilia huduma. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya uandishi kwa kuonesha mida miwili tofauti ya	13. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kutambua shughuli zilizo na ruzuku ambazo zinadhhibitiwa na EWURA 14. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kukiandika upya Kanuni ili kutofautisha muda unaokusudiwa.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					utoaji wa notisi, ambapo muda wa kwanza ni saa ishirini na nne na muda wa pili ni siku saba. Hali hii inasababisha kutokueleweka kwa muda uliokusudiwa hivyo kuathiri utekelezaji wake. 15. Kanuni ya 48 (1) inahusu kuwasilisha taarifa kwa mwendesha mfumo na soko la umeme <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya kiuandishi kwa kujirejea yenyewe	15. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa kasoro ya Kanuni kujirejea yenyewe

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					16. Kanuni ya 79(2) inaweka utaratibu wa kutoa taarifa kwa maandishi kwa mtu ambaye hajaridhishwa na matendo ya mwalikishi wa Mamlaka wakati wa ukaguzi <u>Tatizo</u> Kanuni haijaonesha mfano wa fomu itayotumika kuwasilisha malalamiko.	16. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka fomu ya kuwasilisha malalamiko
13.	(TS Na. 477) 21 Julai 2023	<i>The Tanzania Investment Regulations, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 5(4) na 35)	<i>The Tanzania Investment Act, (Cap. 38)</i>	Wizara ya Mipango na Uwekezaji	1. Kanuni ya 2 inatoa tafsiri ya maneno mbalimbali. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya kiuandishi kwa kutofuata mpangilio	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa dosari za kiuandishi

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					wa maneno katika mtiririko wa kialfabeti. 2. Kanuni ya 35 inaweka utaratibu wa rufaa dhidi ya maamuzi ya Kituo. <u>Tatizo la Kwanza</u> Kanuni haioneshi muda maalum ambao Waziri atatumia kufanya maamuzi dhidi ya Rufaa aliyoipokea. <u>Tatizo la Pili</u> Kanuni ya 35 (3) inaiondoa mahakama katika utoaji wa kauli ya mwisho katika masuala ya Haki	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili:- i. kuonesha Waziri atashughulikia shauri la rufaa ndani ya siku thelathini; na ii. Kuongeza sharti linalotoa fursa kwa ambaye hajaridhika na uamuzi wa Waziri, kupeleka shauri Mahakama Kuu kwa mapitio.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
14.	(TS Na. 482) 21 Julai 2023	<i>The Merchant Shipping (Establishment and Operation of Aids to Navigation) Regulations, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 217 na 222)	<i>The Merchant Shipping Act, (Cap. 165)</i>	Wizara ya Uchukuzi	1. Kanuni ya 3 inatoa tafsiri ya maneno mbalimbali. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya kiuandishi kwa kutofuata mpangilio wa maneno katika mtiririko wa kialfabeti. 2. Kanuni ya 19 inahusu utatuzi wa migogoro inayohusu malipo ya madeni. <u>Tatizo</u> Kanuni inaelekeza migogoro ya namna hiyo isikilizwe na kuamuliwa na mahakama pasipo kuweka mfumo mwingine wa kusikiliza mashauri	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa dosari za kiuandishi 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha utaratibu wa kusikiliza malalamiko.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kabla ya kufika mahakamani. 3. Kanuni ya 21 inampa Waziri mamlaka ya kutoa msamaha wa gharama yote au sehemu kwa vifaa vya kuongozea meli <u>Tatizo</u> Kanuni haijaonesha vigezo ambavyo Waziri atazingatia ili kutoa msamaha. Kutokuwekwa kwa vigezo, utoaji wa misahama isiyo na muongozo. 4. Kanuni ya 26 inazungumzia ulinzi dhidi ya matendo yaliyofanywa na TASAC ama afisa wa	3. Kanuni ifanyie marekebisho ili kuainisha vigezo vitakavyozingatiwa na Waziri ili kutoa msamaha. 4. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kufuta Kanuni ya 26.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					TASAC katika uwajibikaji chini ya kanuni hizi kwa kigezo cha matendo hayo kufanyika kwa nia njema. <u>Tatizo</u> Kanuni inaweka sharti la kuondoa uwajibikaji kwa upande wa TASAC ama afisa wa TASAC kwenye matendo yaliyoonekana kufanyika kwa nia njema. Hali hii ni kinyume na misingi ya haki.	
15.	(TS Na. 486) 21 Julai 2023	<i>The Accountants and Auditors (Training and Examinations) By Laws, 2023</i>	<i>The Accountants and Auditors (Registration) Act, (Cap. 286)</i>	Wizara ya Fedha	1. Sheria ndogo zina makosa katika jina kwa kurejea mwaka 2022 badala ya mwaka 2023.	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta mwaka 2022 na badala yake kuweka mwaka 2023.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
		(Zimetungwa chini ya Kifungu cha 45)			2. Kanuni ya 8 inahusu usajili wa mitihani <u>Tatizo</u> Kanuni 8(2)(b) inaweka sharti la lazima kwa mtu anayetaka kusajiliwa kwa ajili ya mitihani kuwa amepita kwa mto huduma ya mafunzo "<i>tution provider</i>" 3. Kanuni ya 13 inahusu wanafunzi wenye mahitaji maalum. <u>Tatizo</u> Kanuni inawataka wenye mahitaji maalum kuwasilisha maombi ya mahitaji yao angalau siku kumi na nne kabla ya	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa sharti la lazima na badala yake kuweka sharti la hiari kupata huduma ya mafunzo. 3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kutambua mahitaji maalumu wakati wa usajili.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					mitihani. Kanuni haijatambua misingi ya elimu shirikishi ya kutambua wtu wenye mahitaji muhimu wakati wa usajili. 4. Kanuni 16(5) imeipa Bodi sharti la hiari ya kupeleka mbele nusu ya gharama ya malipo ya mitihani kwa mwanafunzi ambaye ana sababu za msingi za kuahirisha mitihani. <u>Tatizo</u> Uhiari uliowekwa na Kanuni unaweza kusababisha Bodi kutopeleka mbele malipo ya wanafunzi waliokidhi vigezo.	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti la lazima kwa Bodi kupeleka mbele gharama ya malipo ya mitihani

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					Hali hii inaweza kuathiri ustawi wa wanafunzi. 5. Kanuni ya 35 na 36 zinahusu uchakataji wa matokeo ya mitihani na <i>script moderation</i>. <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya uandishi kwa kuanza na uchakataji wa matokeo ikifuatiwa na script moderation badala kuanza na script moderation na kufuatiwa na uchakataji wa matokeo 6. Kanuni ya 37 inaweka utaratibu	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka mtiririko sahihi wa hatua za uchakataji matokeo. 6. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					wa mapitio ya matokeo ya mitihani ya Bodi. Kanuni ya 37 (2) inaweka utaratibu ambao mwanafunzi ambaye hajaridhishwa na matokeo anaweza kuomba mapitio ndani ya siku 7 tangu kutangazwa kwa matokeo. <u>Tatizo la Kwanza</u> Bodi imepewa mamlaka ya mwisho ya uamuzi dhidi ya maombi ya mapitio yaliyoletwa mbele yake. Hali hii ni kinyume na misingi utoaji wa haki iliyowekwa na Katiba ambayo itambua mahakama kama	kuonesha uamuzi utakuwa wa mwisho na pia kuonesha muda ambao Bodi itashughulikia mapitio ya matokeo ya mitihani

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					chombo cha mwisho cha utoaji haki <u>Tatizo la Pili</u> Kanuni haionyeshi muda ambao Bodi itafanya mapitio na kutoa uamuzi wake. 7. Kanuni ya 44 inahusu kusimamishwa utahiniwa kwa sababu za utovu wa nidhamu na makosa kukiuka kanuni za mitihani. <u>Tatizo</u> Adhabu iliyowekwa na Kanuni inamzuia mtahiniwa kurejeshewa tena usajili wake.	7. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa katazo la kudumu na badala yake kuweka vipindi vya zuio la kufanya mtitihani

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
SHERIA NDOGO ZILIZOWASILISHWA BUNGENI KATIKA MKUTANO WA KUMI NA TATU						
16.	(TS Na. 594) 25 Agosti, 2023	<i>Rules Under the Energy and Water Utilities Regulatory Authority, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu 40 (1) (j))	<i>EWURA ACT (Cap 414)</i>	Wizara ya Nishati	1. Kanuni ya 4 inahusu maombi ya mapitio ya shauri kuwa yatafanyika ndani ya siku kumi na nne baada ya kupokea uamuzi. Tatizo Kanuni ya 4 inakinzana na Kifungu cha 27(1) cha Sheria Mama kinachoeleza muda wa kuomba mapitio kwa kigezo cha kupokea kumbukumbu za uamuzi. 2. Kanuni ya 4(1) inaelekeza maombi ya mapitio	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha kuwa muda wa kuomba mapitio utahesabika baada ya kupokea kumbukumbu za uamuzi. 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha kuwa maombi ya mapitio

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					yawasilishwe EWURA aidha, Kanuni ya 7(2) inaekeleza mombi ya kuwasilisha mapitio nje ya muda kwamba yatawasilishwa kwa Mkurugenzi Mkuu <u>Tatizo</u> Kanuni inataja sehemu mbili za kuwasilisha maombi, hali inayoweza kusababisha kutokueleweka kwa sehemu iliyokusudiwa kuwasilisha maombi. 3. Kanuni ya 7 inazungumzia utaratibu wa kuomba mapitio nje ya muda.	nje ya muda yatawasilishwa EWURA 3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka fomu maalumu ya kuwasilisha maombi

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni imeweka utaratibu wa maombi ya mapitio nje ya muda bila kuweka fomu maalum ambayo itahusika katika maombi yanayohusika. Hali hii inaweza kuleta kutoeleweka kwa utaratibu wa namna ya kuwasilisha maombi ya marejeo nje ya muda. 4. Kanuni ya 20(1)(a) inatajwa wasifu wa mjumbe wa jopo la mapitio kuwa atatakiwa na ujuzi wa sheria	ya mapitio nje ya muda 4. Kanuni ifanyiwe marekebisho kuonesha ujuzi wa sheria unaokusudiwa

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni haifafanui ni ujuzi upi wa fani ya sheria unaokusudiwa. 5. Kanuni ya 21 inatamka adhabu ya faini isiyozidi shilingi milioni tatu au kifungo kisichozidi miaka mitatu au adhabu zote mbili kwa pamoja kwa mtu yeyote atakayezuia uendeshwaji wa mashauri ndani ya kamati. <u>Tatizo</u> Kanuni inaanzisha adhabu inayokinzana na adhabu inayowekwa	kuwa ni Wakili wa Mahakama Kuu 5. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuendana na masharti yaliyowekwa na Kifungu cha 42(1)

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					na Kifungu cha 42(1) cha sheria mama kinachotamka adhabu ya faini isiyozidi shilingi milioni tatu au Kifungo kisichozidi miaka mitano au adhabu zote kwa pamoja kwa mtu atakayekiuka masharti yaliyowekwa na sheria mama. Hali hii ni kinyume na Kifungu cha 36 cha sheria ya Tafsiri ya Sheria Sura ya 1.	
17.	(TS Na. 620) 1 Septemba, 2023	<i>Rules under Petroleum (Settlement of Disputes Arising from Upstream)</i>	Sheria ya Petroli (Sura ya 392)	Wizara ya Nishati	1. Kanuni ya 18 (1) inamtaka Mkurugenzi Mkuu baada ya kumaliza uchunguzi wa awali, kuwasilisha shauri kwa mpatanishi	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kufuta rejea ya Kanuni ya 18 na badala yake

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
		<i>Operations</i>), 2023 (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 246)			ndani ya siku thelathini kwa ajili ya upatanishi. <u>Tatizo</u> Kanuni imerejea Kanuni ya 18 badala ya Kanuni ya 17 hali inayoweza kuleta mkanganyiko wakati wa utekelezaji wa jukumu hilo. 2. Kanuni ya 23 (1) inaipa kamati uwezo wa kuamua kuhusu muda wa kushughulikia shauri (<i>speed track</i>) wakati wa kuendesha shauri. <u>Tatizo</u> Kanuni haiweki muda wa kushughulikia shauri (<i>speed track</i>)	kurejea Kanuni ya 17 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka speed track kwa mujibu wa Sheria ya Mashauri ya Daawa

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					ambao utazingatiwa katika kuamua muda husika. Hali hii inaweza kuathiri upatikanaji wa haki kwa wakati kinyume na masharti yaliyowekwa na Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, 1977. 3. Kanuni ya 45 inaanza adhabu ya jumla kwa mtu yeyote atakayekiuka masharti ya kanuni hizi pale ambapo hakuna adhabu mahsusi imetajwa na kwamba ukiukwaji huo utaadhibiwa kwa adhabu ya faini isiyopungua shilingi milioni tatu.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuendana na msahiti ya Kifungu cha 240(1)(vii) cha sheria mama.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Adhabu inayoanzishwa na kanuni hizi inakinzana na adhabu ya jumla iliyowekwa na kifungu cha 240(1) (vii) cha sheria mama ambayo ni faini isiyopungua shilingi milioni kumi au kifungo kisichozidi miaka miwili au adhabu zote mbili kwa pamoja. Hali ni kinyume na misingi inayowekwa na Kifungu cha 36 cha Sheria ya Tafsiri ya Sheria Sura ya 1.	
18.	(TS Na. 626) 1 Septemba, 2023	Kanuni za utoaji wa Leseni za Biashara za Mwaka 2023	Sheria ya Utoaji wa Leseni za Biashara (Sheria Na.25 ya 1972)	Wizara ya Viwanda na Biashara	1. Kanuni ya 3 inahusu maombi ya leseni ya biashara	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha taarifa zitakazohitajika ni zile zinazohusiana

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
		zimetungwa chini ya Kifungu cha 29 (1)			<u>Tatizo</u> Kanuni inamtaka muombaji kuambatisha taarifa nyingine zozote. Hali hiyo inasababisha kutokutabirika kwa masharti ya kuzingatia wakati wa kuomba leseni ya biashara 2. Kanuni ya 6 inaweka utaratibu wa kuomba nakala ya leseni kwa mmiliki wa leseni ambaye ameithibitishia mamlaka upotevu wa leseni hiyo. <u>Tatizo la Kwanza</u> Kanuni hii imeweka masharti ya hiari kwa mamlaka kutoa	na maombi ya leseni ya biasahara. 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa: - a) kuweka sharti la lazima kwa mamlaka kutoa nakala kwa mmiliki wa leseni ambaye amethibitika kupoteza nakala halisi ya leseni; na

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					nakala ya leseni kwa muombaji aliyethibitisha kupotelewa na leseni yake. Hali hii inaweza ikamuathiri mmiliki wa leseni pale ambapo mamlaka ikaona haina haja ya kutoa nakala husika hata baada ya kuthibitishwa kupotea kwa nakala halisi. <u>Tatizo la pili</u> Kanuni hii haijatoa muda maalumu wa mamlaka inayohusika kushughulikia na kutoa nakala ya leseni iliyoripotiwa	b) kuweka muda wa siku tatu za kazi kushughulikia na kutoa nakala ya leseni iliyoripotiwa kupotea, kuharibika, kutokusomeka vizuri au kuchanika

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kupotea, kuharibika, kutokusomeka vizuri au kuchanika. Hali hii inaweza kusababisha ucheleweshwaji wa maombi ya leseni. 3. Kanuni ya 11 inaweka utaratibu wa kurejesha ada ya leseni kwa mwombaji. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 11(2) inaweka sharti la kutorejesha ada iliyolipwa kwa kosa lililosababisha na uzembe. 4. Kanuni ya 13(2) inaeleza kuwa kila rufaa itafanyika	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kufuta neno "uzembe" na badala yake kuweka maneno "ukosefu wa umakini" 4. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta neno

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					ndani ya siku thelathini. <u>Tatizo</u> neni itafanyika lililotumika katika Kanuni linaleta mkanganyiko iwapo neno hilo lina maana ya:- a) Rufaa kuwasilishwa kwa mamlaka; au b) Rufaa kushughulikiwa na mamlaka. 5. Kanuni ya 16 inaweka katazo la uwakilishi wa wakili pale ambapo mamlaka imeruhusu mrufani kufika mbele yake kwa ajili ya	“itafanyika” na badala yake kuweka maneno “itawasilishwa kwenye mamlaka ya rufaa”. 5. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuondoa katazo la uwakilishi wa wakili katika mashauri ya rufaa

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kusikiliza shauri la rufaa. <u>Tatizo</u> Masharti yanaowekwa na kanuni hii ni kinyume na masharti ya Ibara ya 13 (6) (a) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania (1977). 6. Kanuni ya 17 inataja Kanuni zinazofutwa <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi rejea iliyo kamili ya Kanuni inayofutwa. 7. Sehemu ya mwisho ya Kanuni imemtaja Waziri mwenye	6. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa makosa ya uandishi kwa krejea kwa ukamilifu Jina la Kanuni inayofutwa 7. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuandika jina la Wizara kwa lugha

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					dhamana na Kanuni hizi. <u>Tatizo</u> Kanuni imeandika jina la Wizara kwa lugha ya kiingereza, ilhali Kanuni hizi zimeandikwa kwa lugha ya Kiswahili	ya Kiswahili ili kuendana na lugha iliyotumika katika Kanuni
19.	(TS Na. 649) 8 Septemba, 2023	<i>The Capital Markets and Securities Tribunal Rules, 2023</i> (Zimetungwa chini ya Kifungu 136 (j))	<i>The Capital Markets and Securities Act (CAP 79)</i>	Wizara ya Fedha	1. Kanuni ya 20 (2) inaweka zuio la kufungua upya rufaa kwa mrufani ambaye hakutokea siku iliyopangwa kusikilizwa kwa shauri lake na shauri hilo kutupiliwa mbali kutokana na kutokuwepo kwake. <u>Tatizo</u> Sharti linalowekwa na kanuni hii ni	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa zuio la kufungua upya rufaa kwa mrufani ambaye hakutokea siku iliyopangwa.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kinyume na sheria ya uendeshwaji wa mashauri ya madai Hali hii ni kinyume na misingi ya utoaji na upatikanaji wa haki. 2. Kanuni ya 6 inataja wahusika wanaounda sekretarieti ya Baraza <u>Tatizo</u> Kanuni ya 6(1)(f) inamtaja dereva kuwa ni sehemu ya sekretarieti ya Baraza hali ya kuwa ni mtumishi wa kada saidizi. 3. Kanuni ya 16 (2) utaratibu wa kusambaza nakala	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kumuondoa dereva katika Sekretarieti ya Baraza 3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kufuta neno

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					ya notisi ya kuondoa shauri la rufaa kwa mrufaniwa au mtu yoyote atakayeathiriwa na rufaa inayohusika. <u>Tatizo</u> Kanuni imetumia neno “before” ambalo linasabisha kutoelewekwa kwa muda sahihi wa kusambaza nakala za notisi ya kuondoa shauri kwa wanaohusika. 4. Kanuni 27 ina makosa ya uandishi kwa kuandika maneno “taken down”	“before” ili kuweka maana iliyokusudiwa na Kanuni 4. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta maneno “taken down” ili kuleta maana iliyokusudiwa

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Maneno yanaonesha muktadha tofauti na muktadha uliokusudiwa. 5. Kanuni ya 38 inahusu Baraza kuwezesha na vyombo vingine wakati wa utekelezaji wa uamuzi kama ilivyo katika utekelezaji wa uamuzi wa Mahakama <u>Tatizo</u> Kanuni ina makosa ya uandishi kwa kurejea Kifungu cha 38 badala ya Kifungu cha 37 kilichokusudiwa.	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta rejea ya Kifungu cha 38 na badala yake kurejea Kifungu cha 37

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
20.	(TS Na. 714) 22 Septemba, 2023	Kanuni za Umiliki Manufaa za Mwaka 2023 (Zimetengenezwa chini ya kifungu cha 22)	Sheria ya Majina ya Biashara (Sura ya 213)	Wizara ya Viwanda na Biashara	1. Kanuni ya 9 (2) inaweka sharti la lazima kwa msajili kuwajulisha watuma maombi iwapo maombi yao ya kusajili nyaraka za jina la biashara yamekataliwa. <u>Tatizo</u> Kanuni haijaweka muda maalum ambao msajili atapaswa kuwajulisha wahusika juu ya uamuzi wake wa kukataa kusajili nyaraka za jina la biashara zao. Hali hii ni kinyume na misingi ya haki iliyowekwa wa mujibu na Katiba.	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti kwa Msajili kuwajulisha watuma maombi ndani ya siku tatu za kazi kuhusu kukataliwa kwa maombi ya kusajili nyaraka zinazohusika.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					2. Kanuni hazioneshi utaratibu wa rufaa dhidi ya maamuzi mbalimbali yatakayofanywa na msajili. Kutokuoneshwa kwa utaratibu wa rufaa kunaweza kutatiza walengwa kuhusu namna ya kukata rufaa pale ambao hawajaridhishwa na uamuzi wa awali, hivyo kuathiri haki zao. <u>Tatizo</u> Hali hii ni kinyume na misingi ya haki kama ilivyoanzishwa na Katiba.	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kutambua haki ya kukata rufaa na kuonesha utaratibu wa namna kuwasilisha rufaa.
21.	(TS Na. 726) 6 Oktoba, 2023	<i>The Banking and Financial Institutions</i>	<i>The Banking and Financial Institutions Act</i>	Wizara ya Fedha	1. Kanuni ya 5 (1) (a) inazungumzia muda wa kuwasilisha	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka ukomo wa

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
		(Prompt Corrective Actions) Regulations, 2023 (Zimetungwa chini ya Kifungu cha 71)	(CAP 342)		mpango wa maandishi kuhusu hatua za marekebisho "written plan of corrective actions" utaratibu wa kuandaa ratiba inayopendekezwa ya kusahihisha makosa kama yalivyotambulika. <u>Tatizo</u> Kanuni haijataja muda unaokusudiwa kuwasilisha mpango wa maandishi kuhusu hatua za marekebisho "written plan of corrective actions". Hali hii inaweza kusababisha kukosekana kwa muongozo	muda wa kuwasilisha mpango wa maandishi kuhusu hatua za marekebisho "written plan of corrective actions".

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					unaoeleweka kuhusu muda unaokusudiwa. 2. Kanuni ya 6 (c) inazungumzia hatua zinazoweza kuchukuliwa na Benki Kuu dhidi ya taasisi ya kifedha ama benki yenye mtaji wa kutosha itakayokiuka maelekezo kuwa inaweza kusimamisha wakurugenzi wake au kuondoa kwenye nafasi zao. <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi ukomo wa adhabu ya kusimamishwa kazi au sababu zinazoweza	2. Kanuni ifanyiwe marekebisdho ili kuonesha wa muda wa adhabu ya kusimamishwa kazi.

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					kupelekea adhabu kuisha.	
22.	(TS Na. 729) 6 Oktoba, 2023	<i>Foreign Exchange (Bureau De Change) Regulations, 2023</i>	<i>Foreign Exchange Act (CAP 271)</i>	Wizara ya Fedha	1. Kanuni ya 5(1) inaonesha vigezo vya kuomba leseni ya duka la kubadilishia fedha za kigeni <u>Tatizo</u> Kanuni imetumia neno “isipokuwa” ambalo linaondoa maana iliyokusudiwa kuhusu wanaoweza kuomba leseni zinazohusika 2. Kanuni ya 6(2) inaweka sharti kwa muombaji wa leseni A na B ambaye si Kampuni, kuwasilisha maombi	1. Kanuni ya 5(1) irekebishwe kwa kufuta neno “isipokuwa” ili kuleta maana iliyokusudiwa na Kanuni 2. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka tafsiri ya neno “Mkurugenzi”

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					yaliyosainiwa na Mkurugenzi. <u>Tatizo</u> Kanuni haijaweka tafsiri ya neno Mkurugenzi anayekusudiwa. Hali hii inaweza kuleta mkanganyiko wa tafsiri ya Mkurugenzi aliyekusudiwa na Sheria hii. 3. Kanuni ya 7(1) inazungumzia kuhusu jina la biashara litapaswa kujumuisha maneno “<i>Bureau de Change</i>,” “<i>Forex Bureau</i>” au “<i>Foreign Exchange Bureau</i>”	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha kuwa mtu anaweza kuchagua moja kati ya majina matatu yaliyoainishwa katika Kanuni

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi kuwa mtu anapaswa kuchagua moja kati ya majina hayo. Hali hii inaleta mkanganyiko kuhusu azma iliyokusudiwa na Kanuni hii kuhusu majina ya biashara ya maduka ya kubadilishia fedha. 4. Kanuni ya 40 inataja adhabu ya kutoza faini sawa na kiwango kisichozidi dola za kimarekani elfu tatu pale ambapo Benki itajiridhisha kwamba duka la kubadilisha fedha za kigeni limekiuka masharti ya Sheria, au Kanuni hizi.	4. Kanuni ya 40 ifanyiwe marekebisho ili kuonda sharti la malipo kwa kutumia dola za kimarekani

Na	Tangazo la Serikali	Jina la Sheria Ndogo	Sheria Mama	Mamlaka inayohusika	Yatokanayo na Uchambuzi	Maoni
					<u>Tatizo</u> Kanuni hii imeweka viwango vya adhabu kwa dola za kimarekani badala ya shilingi za kitanzania ambavyo vimetajwa na katika maeneo mengine ya Kanuni hizi. Hali hii ni kinyume na Muongozo wa Gavana wa Benki Kuu wa tarehe 20 Juni, 2023 kuhusu kuzuia matumizi ya fedha za kigeni kwa malipo mbalimbali yanayofanyika nchini.	

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA SHERIA NDOGO

JEDWALI LA UTEKELEZAJI WA MAAZIMIO YA BUNGE KUHUSU SHERIA NDOGO ZILIZOWASILISHWA

BUNGENI KATIKA MKUTANO WA KUMI NA MKUTANO WA KUMI NA MOJA

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
WIZARA YA KATIBA NA SHERIA					
1.	<i>The Law School of Tanzania (Admission, Fees and Conduct of Practical Training) Rules, 2022</i> (Imetungwa chini ya kifungu cha 20(1)(a)(b))	1. Kanuni ya 4 inaweka utaratibu wa namna ya kuwasilisha maombi ya kujiunga na masomo katika Shule ya Sheria. <u>Tatizo</u> a) Kanuni haijaweka bayana Fomu maalumu inayozungumziwa na Kanuni hiyo. b) Kanuni hazioneshi iwapo namna ya kuwasilisha Maombi ya	1. Marekebisho yafanyike kwa kuweka bayana Fomu maalumu inayozungumzwa na kanuni hizi. Pia kanuni zifanyiwe marekebisho kwa kuonesha njia ya kuwasilisha maombi hayo.	1. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kufanya marekebisho katika Kanuni ya 4(1) kuonyesha maombi yatafanyika kwa njia ya mtandao. Aidha, imeongezwa kanuni ndogo ya (3) baada ya kanuni ya kanuni ndogo ya (2) ambayo inaonesha iwapo kuna tatizo la mfumo wa maombi ya kidigitali, maombi yatawasilishwa kwa njia nyingine kama itakavyoelekezwa na Taasisi.	1. Rasimu ya Marekebisho inasubiri kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kujiunga na Chuo. 2. Kanuni ya 8 inaanza jedwali la Ada linalohusu ada kwa walengwa wanaotambuliwa kama “ <i>Tanzanian Students</i> ”.	2. Marekebisho yafanyike kwa kuweka tafsiri ya maneno “ <i>Tanzanian Applicant</i> ” pamoja na <i>Non-Tanzanian Applicant</i> .	2. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni ya 8 imeandaliwa kwa kuondoa neno “ <i>students</i> ” na kuweka “ <i>applicants</i> ”	2. Rasimu ya Marekebisho inasubiri kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali
		<u>Tatizo</u> Neno “ <i>Tanzanian Students</i> ” linaleta mkanganyiko katika kutimiza lengo lililotarajiwa. 3. Kanuni ya 9 inaanza Jedwali la Ada linalohusu ada kwa walengwa wanaotambuliwa kama “ <i>non-Tanzanians</i> ”.	3. Marekebisho yafanyike kwa kuweka tafsiri ya maneno “ <i>Tanzanian Applicant</i> ” pamoja na <i>Non-Tanzanian Applicant</i> .	3. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni ya 8 imeandaliwa kwa kuondoa neno “ <i>students</i> ” na	3. Rasimu ya Marekebisho inasubiri kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		<u>Tatizo</u> Neno “Non-Tanzanian Students” linaleta mkanganyiko katika kutimiza lengo lililotarajiwa Hali hiyo inaweza kuleta mkanganyiko kwa Walengwa. 4. Kanuni ya 11 inaipa Bodi uwezo pale itakapoona inafaa kufanya mapitio ya ada ya kujiunga na Shule ya Sheria na iwapo kutakuwa na mabadiliko ya ada wanafunzi wanapewa sharti la lazima kulipa ada hiyo kama	4. Marekebisho yafanyike katika Kanuni ya 11 kwa kuonesha iwapo mabadiliko hayo yatakuwa ni kwa ajili ya wanafunzi ambao wanatarajia kujiunga na Shule ya Sheria au wanafunzi ambao tayari wamejiunga na wanaendelea na	kuweka “applicants” 4. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni ya 11 imeandaliwa kwa kuongeza maneno yanayoonesha kuwa wanafunzi ambao walikwisha sajiliwa na kulipa ada hawatatakiwa kulipa ada mpya pale zitakapobadilika.	4. Rasimu ya Marekebisho inasubiri kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		itakavyoelekezwa na Bodi. <u>Tatizo</u> Masharti ya Kanuni ya 11 hayaoneshi iwapo mabadiliko hayo yatakuwa ni kwa ajili ya wanafunzi ambao wanatarajia kujiunga na Shule ya Sheria au yatawahusu pia wanafunzi ambao tayari wamejiunga na wanaendelea na masomo katika Shule ya Sheria. Hali hiyo inaweza kuleta mkanganyiko kuhusu namna ya utekelezaji wa masharti hayo.	masomo katika Shule ya Sheria.		

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		5. Kanuni ya 13 inaweka ulazima kwa wanafunzi kutii miongozo, utaratibu na maelekezo yaliyowekwa na Mkuu wa Chuo. Kanuni ndogo ya (2) inaelezea hatua ambazo Mkuu wa Chuo atachukua endapo hataridhishwa na Mahudhurio, bidii na ujuzi wa Mwanafunzi ikiwemo kuitaarifu Kamati ambayo Itashauri Bodi kuchukua hatua stahiki dhidi ya Mwanafunzi anayehusika.	5. Kanuni ya 13 ifanyiwe marekebisho kwa kuonesha miongozo mingine itakayotumika kutambua ujuzi na bidii ya mwanafunzi Pamoja na hatua stahiki zinazotakiwa kufuatwa endapo Bodi haitaridhishwa na Mahudhurio, bidii na ujuzi wa mwanafunzi.	5. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kuifuta Kanuni ya 13	5. Rasimu ya Marekebisho inasubiri kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		<u>Tatizo</u> a) Kanuni haioneshi vigezo ambavyo Mkuu wa Chuo atatumia Kujiridhisha na bidii na Ujuzi wa Mwanafunzi. b) Kanuni haijaweka bayana hatua stahiki zinazoweza kuchukuliwa na Bodi. c) Kanuni haioneshi utaratibu wa kutoa taarifa kwa Mwanafunzi juu ya mchakato unaoendelezwa na Mkuu wa Chuo dhidi yake.			

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		6. Jedwali la Kwanza la Kanuni linaonesha ada mbalimbali zinazopaswa kulipwa na Wanafunzi wa Shule ya Sheria na Wasaidizi wa Sheria (<i>Paralegals</i>). <u>Tatizo</u> Jedwali halioneshi iwapo wasaidizi hao wanapaswa kulipa ada ya maombi ya kujiunga na mafunzo katika Shule ya Sheria. Kutokuwekwa bayana kwa kiwango cha ada kunasababisha	6. Marekebisho yafanyike katika Jedwali la Kwanza kwa kuonesha kiwango cha ada ya maombi ya kujiunga na mafunzo katika Shule ya Sheria kwa wasaidizi wa Sheria (<i>paralegals</i>).	6. Rasimu ya marekebisho ya Jedwali la Kwanza imeandaliwa kwa kuonesha ada ya maombi ya shilingi 5,000	6. Rasimu ya Marekebisho inasubiri kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kutokufahamika kwa kiwango kinachostahili kulipwa, hivyo kuleta mkanganyiko miongoni mwa waombaji. 7. Kanuni imeanzisha programu ya mafunzo maalumu kwa Wasaidizi wa Sheria na kuwatambua kwenye Jedwali la Kwanza linalobainisha ada mbalimbali zitakazotozwa na Shule ya Sheria. <u>Tatizo</u> Uanzishwaji wa programu hii	7. Marekebisho yafanyike ili kuendana na masharti ya Sheria Mama.	7. Marekebisho ya Kifungu cha 2 cha sheria mama yameandaliwa. Aidha kifungu cha 5 cha sheria hiyo kinafanywa marekebisho kwa kuongeza kifungu kidogo “k” ili kuipa shule mamlaka la kutoa mafunzo mengine katika sekta ya sheria. Marekebisho hayo yanafanyika kupitia	7. Marekebisho ya sheria yapo hatua ya kukamilishwa

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		unakinzana na matakwa ya Kifungu cha 2 cha sheria mama kinachotambua matumizi ya sheria hiyo pamoja na kanuni zake kwa mtu yoyote mwenye Shahada ya Sheria kutoka chuo kikuu au chuo kinachotambulika, na mwenye nia ya kutumia taaluma hiyo. Hali hii inaondoa uhalali wa programu ya mafunzo ya wasaidizi wa sheria.		muswada wa marekebisho ya sheria ya shule ya sheria Tanzania	
		8. Jedwali la pili linaainisha gharama	8. Marekebisho yafanyike katika Jedwali la Pili kwa	8. Rasimu ya marekebisho ya Jedwali la Pili	8. Rasimu ya Marekebisho inasubiri kuwasilishwa Ofisi ya Mwanasheria

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		mbalimbali zinazotakiwa kulipiwa ada katika shule hiyo ikiwemo gharama kwa ajili ya mapitio ya NACTE ambayo ni shilingi 20,000. <u>Tatizo</u> Jedwali limerejea mamlaka ambayo haitambuliki kisheria.	kurejea Mamlaka sahihi.	imeandaliwa kwa kufuta neon NACTE na badala yake kuweka neno NACTVET	Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali
2.	<i>The Whistleblower and Witness Protection Regulations, 2023</i> (Zimetungwa chini ya kifungu cha 15)	1. Kanuni ya 5 (1) (a) inaweka utaratibu wa Mamlaka ya utoaji Ulinzi kwa Mtoa Taarifa ama shahidi kutoa Notisi ya kuthibitisha kupokea ombi la ulinzi kwa Mtoa Taarifa na Shahidi.	1. Kanuni ifanyiwe Marekebisho kuweka Fomu maalumu ya Notisi.	1. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kuweka katika Jedwali fomu maalumu ya notisi	1. Rasimu ya maboresho ya Kanuni imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		<u>Tatizo</u> Kanuni haijaweka mfumo wa Notisi ambao unaweza kutumika kama uthibitisho wa kupokea maombi ya ulinzi kwa mtoa taarifa kutoka kwa Mamlaka inayohusika. Hali hii itasababisha kila Mamlaka inayohusika kuandaa notisi kwa namna yake, hali inayoweza kuleta mkanganyiko wa maudhui katika Notisi inayohusika.			
		2. Kanuni ya 5 (4) inazungumzia	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili	2. Rasimu ya marekebisho	2. Rasimu ya maboresho ya Kanuni imewasilishwa

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		utaratibu wa Mtoa Taarifa kukata rufaa endapo hajaridhishwa na uamuzi kukataliwa kwa maombi yake ya kupatiwa Ulinzi. Kanuni inamtaka kukata Rufaa kwa Waziri mwenye dhamana ndani ya siku 14 tangu kutolewa kwa uamuzi huo. <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi muda ambao Waziri atashughulikia shauri la Rufaa lililowasilishwa mbele yake. Kukosekana kwa muda mahsusi	kuonesha muda wa siku 21 ambao Waziri atashughulikia shauri la rufaa.	imendaliwa kwa kulanshisha kanuni ndogo ya (5) inayoweka muda wa siku 21 wa Waziri kushughulikia shauri la rufaa.	katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kunaweza kusababisha Waziri ashughulikie shauri la rufaa kwa muda atakaoona unafaa, hali inayoweza kusababisha ucheleweshaji wa haki ya mrufani. 3. Kanuni ya 10 (1) (a) hadi (g) inaainisha sababu ambazo zinaweza kusababisha Makubaliano ya Ulinzi kuvunjwa na Mamlaka inayohusika. Kanuni ya 10 (2) inazungumzia sababu zinazoweza sababisha	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuondoa aya ndogo ya (h).	3. Rasimu ya Marekebisho ya ya Kanuni ya 10 imeandaliwa kwa kufuta rejea ya aya (h)	3. Rasimu ya maboresho ya Kanuni imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		Makubaliano Maalumu ya Ulinzi kwa mtoto mdogo ama mtu asiye na utimamu wa akili kusitishwa kwa kuzingatia sababu zilizobainishwa katika aya (a), (c), (g) na (h) ya Kanuni ya 10(1) <u>Tatizo</u> Aya (h) iliyorejewa haipo katika Kanuni. Kukosekana kwa aya hiyo inaweza kuwa ni:- a) makosa ya kiuandishi ambayo yamepelekea			

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kurejea aya isiyo sahihi; au b) Kusahaulika kwa aya (h) ambayo ilipaswa kuwepo kwenye Kanuni. Hali inaweza kusababisha kutotimia kwa malengo ya Kanuni katika eneo hilo na hivyo pia kuathiri malengo ya Sheria Mama.			
WIZARA YA HABARI, MAWASILIANO NA TEKNOLOJIA YA HABARI					
3.	Kanuni za Mawasiliano ya Kielektroniki na Posta Kuhusu	1. Kanuni ya 3 inahusu tafsiri ya maneno mbalimbali.	1. Marekebisho yafanyike kwenye Kanuni kwa kutumia neno sahihi la Kiswahili	1. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kufuta neno "Mdiplomasia"	1. Rasimu ya maboresho ya Kanuni imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
	Usajili wa Laini za Simu, 2023 (Zimetengenezwa chini ya kifungu cha 165)	Tatizo Kanuni ya 3 imetoa tafsiri ya neno "Mdiplomasia" ambalo halipo katika maneno rasmi ya lugha ya Kiswahili. Matumizi ya neno hilo ni kinyume na misingi ya uandishi na matumizi ya lugha fasaha ya Kiswahili. Hali hii inaweza kuleta mkanganyiko wa tafsiri iliyokusudiwa.	"mwanadiplomasia".	popote lilipotumika na badala yake kuweka neno rasmi "Mwanadiplomasia" lililopo kwenye lugha ya Kiswahili.	kutangazwa katika Gazeti la Serikali
		2. Kanuni ya 10 inahusu utaratibu wa kusajili laini kwa Watoto. Aya (a) ya Kanuni hii, inamtaka mzazi au	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuruhusu usajili wa laini za simu kwa watoto ambao wana kiambatisho	2. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kurekebisha kanuni ya 10 kwa kufuata aya (a) na badala	2. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		mlezi kuwasilisha kwa pamoja nakala ya cheti cha kuzaliwa cha mtoto, nakala ya cheti cha kuasili mtoto, Hati halali ya kusafiria pamoja na picha ya pasipoti ya mtoto anayehusika. <u>Tatizo</u> Kanuni imeweka ulazima wa kuwasilisha viambitisho vinne kwa pamoja ili kusajili laini ya simu ya mtoto. Kwa mantiki hiyo, masharti ya kanuni hii yatawazeshwa usajili wa laini za	kimoja kati ya vinne vilivyotajwa na Kanuni ya 10.	yake kuweka aya ifuatayo; Mzazi au mlezi atawasilisha nakala iliyothibitishwa ya- (I) Cheti cha kuzaliwa cha mtoto; (II) Cheti cha kuasili; au (III) Hati halali ya kusafiria pamoja na picha ya mtoto husika."	kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		simu kwa watoto walio na nyaraka hizo zote kwa pamoja. Hali hiyo itasababisha watoto wengine wakose fursa ya kusajili laini za simu kwa kukosa moja kati ya nyaraka hizo, hivyo kuathiri lengo la Sheria Mama la usajili laini za simu.			
		3. Kanuni ya 37 (6) inatoa adhabu kwa yeyote atakayekiuka masharti ya kanuni hizi.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuendana na adhabu iliyowekwa chini ya Kifungu cha 152 cha Sheria Mama.	3. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kufuta kanuni ndogo ya (6) na badala yake kuweka kanuni ndogo ifuatayo: - (6) mtu ambaye atakiuka kanuni hii	3. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		<u>Tatizo</u> Adhabu zilizotolewa kwa mtu binafsi na taasisi zinakinzana na adhabu zilizowekwa na sheria mama katika kifungu cha 152 kifungu kidogo cha pili, hali inaweza kuleta mkanganyiko wakati wa utekelezaji wa kanuni hizi kutokana na kuwepo kwa adhabu mbili tofauti.		atakuwa ametenda kosa na endapo atatiwa hatiani atawajibika kwa mujibu wa Sheria	

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
WIZARA YA ARDHI, NYUMBA NA MAENDELEO YA MAKAZI					
4.	Kanuni za Uteuzi, Malipo na Nidhamu kwa Madalali wa Baraza na Wasambaza Nyaraka za Mwaka, 2023 (Zimetengenezwa chini ya kifungu cha 28C)	1. Kanuni ya 3(4) inaonesha sababu nafasi ya Mjumbe wa Kamati kuwa wazi. <u>Tatizo</u> Kanuni haioneshi sababu ya kubaki wazi kwa nafasi ya Ujumbe kama vile kutokana na ugonjwa utakaosababisha Mjumbe wa Kamati kushindwa kutekeleza Majukumu yake. Hali hiyo inaacha ombwe na inaweza kusababisha nafasi	1. Kanuni ya 3(4) (d) ifanyiwe marekebisho kwa kuongeza maneno uwezo mara baada ya neno sifa	1. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni ya 3(4) (d) imefanyiwa marekebisho kwa kuongeza maneno “au atakosa uwezo” baada ya neno “sifa”	1. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		hiyo ya Mjumbe kuonekana imejazwa ilhali si hivyo, jambo linaloweza kudumaza utendaji wa Kamati hivyo kutofanikisha lengo la Sheria Mama. 2. Kanuni ya 6 inahusu uteuzi na sifa za kuteuliwa kuwa dalali wa Baraza au msambaza nyaraka. Kanuni 6 (5) inampa mamlaka msajili ya kuweza kubainisha idadi ya madalali wa mabaraza na	2. Kanuni 6(5) ifanyiwe marekebisho kwa kuweka sharti la lazima kwa msajili kubainisha idadi ya madalali wa mabaraza na wasambaza nyaraka ndani ya kipindi fulani.	2. Rasimu ya marekebisho imeandliwa kwa kufuta na kuandika upya kanuni ndogo ya (5) kwa kuweka sharti la lazima kwa Msajili kubainisha idadi ya Madalali wa Mabaraza na Wasambaza	2. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		wasambaza nyaraka. <u>Tatizo</u> Kanuni ya 6(5) imempa nafasi msajili kuamua kutangaza ama kutokutangaza idadi ya madalali na wasambaza nyaraka. Hali hii inaweza ikaleta ugumu wa kuwatambua madalali na wasambaza nyaraka wanaohusika ikiwa msajili hataweka wazi taarifa zao. Kutotambuliwa kwao na umma, kunaweza		Nyaraka ndani ya kipindi fulani.	

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kusababisha athari kwa watumiaji wa huduma zitolewazo na madalali na wasambaza nyaraka. 3. Kanuni ya 27 (4) (a) inazungumzia hatua zitazakochukuliwa endapo mtu aliyetangazwa mshindi katika mnada ambaye atashindwa kuweka kwenye akaunti ya Baraza asilimia 25 ya bei ya manunuzi ndani ya muda uliotajwa kwenye Kanuni ya 27(1).	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka sharti linalomtaka mshindi wa mnada kuweka kwenye akaunti ya Baraza 25% ya jumla ya fedha ambayo ni bei ya mali iliyouzwa kwa mnada ndani ya siku moja ya kazi.	3. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni ya 27 imeandaliwa kwa kufuta maneno "mara tu" yaliyopo kwenye kanuni ndogo ya (1) na badala yake kuweka maneno "ndani ya kipindi cha siku tatu za kazi".	3. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		<u>Tatizo</u> Kanuni ya 27(1) haijaweka muda mahsusi ambao mshindi wa mnada atatakiwa kulipa asilimia 25 ya bei ya manunuzi. Hali hii inaweza kuleta mkanganyiko kuhusu wakati muafaka wa kufanya malipo yanayohusika.			
		4. Kanuni ya 27 (4) (c) inazungumzia utaratibu wa kurudisha kiwango cha asilimia 25 ya bei ya manunuzi ya tuzo kwa mshindi aliyeshindwa	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha utaratibu wa kurejesha malipo yaliyozidi 25%.	4. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni ya 27(4) (c) imeandaliwa kwa kufuta maneno "iliyolipwa itarudishwa" na badala yake kuweka maneno	4. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kumalizia malipo yote ya tuzo kama inavyoelekezwa na kanuni hizi. <u>Tatizo</u> Kanuni haijabainisha utaratibu wa marejesho kwa mshindi aliyeshinda tuzo na kulipa kiwango cha juu zaidi ya asilimia 25 na kushindwa kumalizia kiasi kilichobaki. Hali hii inaweza kusababisha kukosekana kwa mwongozo wa urejeshwaji wa kiwango cha		“pamoja na kiasi kingine chochote kilicholipwa kitarudishwa”.	

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		fedha kilichozidi asilimia 25, hivyo kusabibisha kero kwa wanaopaswa kurejeshewa fedha zao. 5. Kanuni haijabainisha utaratibu wa akidi ya vikao vya Kamati ya Uteuzi na Nidhamu kwa Madalali wa Baraza na Wasambaza Nyaraka wakati wa kufanya uamuzi. Hali hiyo inaacha ombwe na uwezekano wa uamuzi kufikiwa na Wajumbe wachache, hivyo	5. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuonesha akidi ya vikao vya Kamati ya Uteuzi na Nidhamu kwa Madalali wa Baraza na Wasambaza Nyaraka.	5. Rasimu ya marekebisho ya Kanuni ya 3 imeandaliwa kwa kuongeza kanuni ndogo ya 13 ili kuonesha akidi ya vikao vya Kamati itakuwa angalau wajumbe watano".	5. Rasimu ya marekebisho ya imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya kutangazwa katika Gazeti la Serikali

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kuathiri haki za Madalali wa Baraza na Wasambaza Nyaraka.			
WIZARA YA UTAMADUNI, SANAA NA MICHEZO					
5.	<i>The Copyright and Neighbouring Rights (Royalty Collection and Distribution) (Collective Management Organisations) Regulations, 2023</i> (Zimetengenezwa chini ya Kifungu cha 54G)	1. Kanuni ya 3(1) na (2)(a)(b) inaweka katazo la kuendesha CMO bila ya kuwa na leseni iliyotolewa kwa mujibu wa masharti yaliyowekwa na Kanuni. <u>Tatizo</u> Kanuni inaweka sharti la lazima kwa Mwenyekiti wa Bodi kuchaguliwa kutoka nje ya wanaounda CMO inayohusika.	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kufuta sharti la kulazimisha Mwenyekiti wa Bodi kuchaguliwa kutoka nje ya wanaounda CMO	1. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kufuta Kanuni ya 3(2) na kuiandikwa upya kama ifuatavyo- (2) Kwa kuzingatia masharti yaliyotajwa katika kifungu cha 52C cha Sheria, kampuni haitaweza kuomba leseni isipokuwa kama Bodi na menejimenti ya kampuni ya kukusanya na kugawa mirabaha itaundwa na raia wa	1. Marekebisho yamewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya uhakiki.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		2. Kanuni ya 16 inaipa uwezo CMO kupitia Mkutano Mkuu kuamua kuhusu kiwango cha ada ya kujiunga na uanachama. <u>Tatizo</u> Kanuni imeweka utaratibu wa Mkutano Mkuu kuhusu kiwango cha ada ya kujiunga na uanachama kupata ithbati ya COSOTA.	2. Kanuni ya 16 ifanyiwe marekebisho ili kuondoa sharti la COSOTA kutoa ithbati kuhusu kiwango cha ada ya kujiunga na uanachama	Tanzania na kimsingi wawe wanaishi Tanzania. 2. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kufuta Kanuni ya 16 inayohusu ada ya kujiunga uanachama.	2. Marekebisho yamewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya uhakiki.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		3. Kanuni ya 27 inazungumzia wajibu wa CMO kutoa taarifa kwa watumiaji wa haki miliki ambao wataomba Taarifa za CMO inayohusika. Kanuni ya 27(4) inaitaka CMO yeyote iliyoshindwa kutoa Taarifa ya kusahihisha makosa ya kutokutoa taarifa ndani ya muda maalum uliotolewa kulipa faini ya shilingi milioni mbili.	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kuweka fursa kwa CMO ilitakayoshindwa kutoa taarifa kwa sababu za msingi kusikilizwa kabla ya kuadhibiwa kwa mujibu wa masharti ya Kanuni ya 27(4).	3. Rasimu ya marekebisho Kanuni imeandaliwa kwa kufuta Kanuni ya 27 (3) iliyokuwa inaweka adhabu ya moja kwa moja kwa kutenda kosa na badala yake kuweka: - “(3) Endapo Ofisi imeridhika kwamba kampuni ya kukusanya na kugawa mirabaha inakiuka masharti yoyote ya kanuni ndogo ya (1) na (2)- (a) Ofisi itaitaka kampuni hiyo kuwasilisha kwake maelezo kuhusu ukiukwaji huo; na	3. Marekebisho yamewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya uhakiki.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		<u>Tatizo</u> Kanuni imetoa adhabu ya moja kwa moja pasipo kuonesha mbadala kwa CMO ambazo zinaweza kuwa na sababu za msingi kushindwa kuwasilisha Taarifa. Kulipishwa faini kwa CMO zilizo na sababu za msingi za kutowasilisha taarifa kunaweza kuwa na sura ya kudumaza ari na utendaji wa CMO zinazohusika.		(b) Iwapo itathibitika kuwa kampuni inakiuka masharti ya kanuni ndogo ya (1) au (2) bila sababu ya msingi, kampuni na maofisa wake wanaweza kupewa onyo la maandishi na kutakiwa kurekebisha ukiukaji huo ndani ya muda utakaotajwa."	
WIZARA YA MALIASILI NA UTALII					
6.	Kanuni za Usafirishaji wa Mazao ya Misitua Kuingia	1. Sehemu (b) ya Jedwali la Pili inazungumzia vituo vya ukaguzi	1. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuondoa orodha ya maeneo ya kuingia	1. Rasimu ya Marekebisho imeandaliwa kwa kufuta Jedwali la Pili	1. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
	Ndani ya Nchi na Kutoka Nje ya Nchi za Mwaka 2023 (Zimetengenezwa chini ya Kifungu cha 106(1) (aa))	wa mazao ya misitu kuingia na kutoka nchini kwa njia ya Reli. <u>Tatizo</u> Sehemu hii haijaweka baadhi ya vituo vya kuingia na kutoka nchini kwa njia ya reli. Hali hii inaweza kuwa kufifisha dhamira ya Sheria Mama kuweka ulinzi wa maliasili za nchi.	ndani ya nchi na nje na badala yake Kanuni itambue kutambua kwa ujumla maeneo hayo pasipo kuyataja.	na badala yake kuifuta Kanuni ya 6(1) na kuiandika upya ili kutambua vituo vya uingizaji wa mazao ya misitu	Uhakiki kwa barua yenye Kumb. Na. CCA.158/208/01B ya tarehe 08 Januari, 2024.
		2. Sehemu (c) ya Jedwali la Pili inazitaja Bandari ambazo zinatumika kama	2. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kutambua vituo vyote vilivyohalalishwa na sheria kutumia kwa	2. Rasimu ya Marekebisho imeandaliwa kwa kufuta Jedwali la Pili na badala yake Kuifuta Kanuni ya	2. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya Uhakiki kwa barua yenye Kumb. Na.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		vituo vya kuingia na kutoka nchini. <u>Tatizo</u> Kanuni haijazitaja bandari nyingine ambazo zinatumika kama vituo vya kutoka na kuingia nchini, Mfano Ziwa Nyasa na Ziwa Victoria. Hali hii inaweza kuwa kufifisha dhamira ya Sheria Mama kuweka ulinzi wa maliasili za nchi.	ajili ya usafirishaji wa mazao ya misitu.	6(1) na kuiandika upya ili kutambua vituo vya uingizaji wa mazao ya misitu	CCA.158/208/01B ya tarehe 08 Januari, 2024.
		3. Jedwali la Pili linatambua vituo vya ukaguzi wa mazao ya misitu yanayosafirishwa	3. Kanuni ifanyiwe marekebisho ili kutambua vituo vyote vilivyohalalishwa na sheria kutumia kwa	3. Rasimu ya Marekebisho imeandaliwa kwa kufuta Jedwali la Pili na badala yake kuifuta Kanuni ya	3. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya Uhakiki kwa barua yenye Kumb. Na.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		ndani na nje ya nchi. <u>Tatizo</u> Jedwali halijatambua maeneo ya Viwanja vya Ndege kama maeneo yanayotambulika kuwa na vituo vya ukaguzi. Kutokutajwa maeneo ya Viwanja vya Ndege kama maeneo ya ukaguzi wa mazao ya misitu, kunasabisha kutotambulika kisheria kwa maeneno hayo,	ajili ya usafirishaji wa mazao ya misitu.	6(1) na kuiandika upya ili kutambua vituo vya uingizaji wa mazao ya misitu	CCA.158/208/01B ya tarehe 08 Januari, 2024.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		hali inayoweza kutatiza malengo la sheria mama. 4. Kanuni ya 14 inampa mamlaka Kamishna wa Uhifadhi kusitisha kibali chochote kilichotolewa chini ya Kanuni hizi. Kanuni ya 14 (a) (b) inaonesha sababu mojawapo kusitisha kibali ni iwapo mwenye kibali amekiuka masharti ya kanuni hizi. Tafizo Kanuni haioneshi kama kuna uwezekano wa	4. Kanuni ifanyiwe marekebisho kwa kuweka utaratibu unaoruhusu mwenye kibali kurejeshewa kibali chake iwapo amefanya masahihisho kwenye jambo lililopekea leseni yake kusitishwa.	4. Marekebisho ya Kanuni ya 14 yamefanyika kwa kuongeza kanuni ndogo ya (2) inayoweka fursa ya kurejeshewa kibali ikiwa mwenye kibali amefanya masahihisho ya jambo lililopelekea kusitishwa kwa kibali	4. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya Uhakiki kwa barua yenye Kumb. Na. CCA.158/208/01B ya tarehe 08 Januari, 2024.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		kibali kurejeshwa ikiwa aliyesitishiwa kibali amesahihisha makosa. 5. Kanuni ya 16 inazungumzia kuhusu Rufaa dhidi ya uamuzi wowote uliofikiwa chini ya Kanuni hizi kuwa, itapelekwa kwa Waziri ndani ya siku 30 tangu kutolewa kwa uamuzi unaohusika. <u>Tatizo</u> Kanuni haitaji utaratibu wa namna ya kushughulikia rufaa ikiwemo <i>format</i> ya rufaa na muda	5. Marekebisho yafanyike kuweka muda maalum ambao utatumiwa na Waziri kushughulikia Rufaa hizo.	5. Rasimu ya marekebisho imeandaliwa kwa kuongeza kifungu kidogo cha (2) (3) kwa kuonesha kuwa rufaa itawasilishwa kwa Waziri kwa njia ya Maandishi na kuweka muda wa siku thelathini kwa Waziri kutoa uamuzi kuanzia tarehe ambayo rufaa inayohusika imewasilishwa kwake.	5. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya Uhakiki kwa barua yenye Kumb. Na. CCA.158/208/01B ya tarehe 08 Januari, 2024.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		ambao Waziri atapewa kufanyia kazi Rufaa inayohusika. Kukosekana kwa muda mahsusi kunaweza kusababisha Waziri ashughulikie shauri la rufaa kwa muda atakaoona unafaa, hali inayoweza kusababisha ucheleweshaji wa haki ya mrufani.			
		6. Kanuni hazitambui utaratibu wa kielektroniki wa kuwasilisha maombi ya vibali vya kusafirisha mazao ndani na je ya nchi.	6. Marekebisho yafanyike katika Kanuni ili kuweka utaratibu wa kuwasilisha maombi ya leseni kwa njia ya kielektroniki	6. Rasimu ya Marekebisho imeandaliwa ambapo inaanza Kanuni mpya ya 16A., inayoweza uratatibu wa kuwasilisha vibali,	6. Rasimu ya marekebisho imewasilishwa katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa ajili ya Uhakiki kwa barua yenye Kumb. Na. CCA.158/208/01B ya tarehe 08 Januari, 2024.

KIAMBATISHO NA. 2

#	Jina la Sheria Ndogo	Changamoto iliyobainishwa	Azimio la Bunge	Hatua iliyofikiwa	Maoni ya Kamati
		<u>Tatizo</u> Kukosekana kwa utaratibu wa kuwasilisha maombi ya vibali kwa njia ya kielektroniki kunaongeza urasimu, hivyo kuchelewesha uchakataji wa vibali vinavyohusika.		vyeti na taarifa kwa njia ya kielektroniki.	